

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

FARKLI BRANŞTAKİ SPORCULARIN BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI VE FİZİKSEL DÜZEYLERİNİN ÇOKLU ZEKA ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdullah SEMERCİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GÜLLE

HATAY - 2020

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**FARKLI BRANŞTAKİ SPORCULARIN BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI VE
FİZİKSEL DÜZEYLERİNİN ÇOKLU ZEKA ÜZERİNE ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdullah SEMERCİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GÜLLE

HATAY - 2020

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**FARKLI BRANŞTAKİ SPORCULARIN BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI VE FİZİKSEL
DÜZEYLERİNİN ÇOKLU ZEKA ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Abdullah SEMERCİ

Bu tez aşağıda isimleri yazılı tez jürisi tarafından // 2020 günü sözlü olarak
yapılan tez savunma sınavında oybirliği ile kabul edilmiştir.

Tez Jürisi: Jüri başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ŞEKER
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GÜLLE
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Serkan ZENGİN

Bu tez, Enstitümüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında hazırlanmıştır.

.../.../ 2020

Prof. Dr. İbrahim Halil ÇERÇİ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Spor tüm dünyada gerek bireysel gerekse takım halinde yapılan, bazı bireylerin sağlığını korumak ve sağlıklı bir yaşam sürmek için yaptığı, bazı bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için ekonomik amaçla yaptığı ve bazı bireylerin ise hobi alanı olarak kendilerine belirlemiş olduğu bir kavram haline gelmiştir. Sporun bu çok yönlü olması dünya çapında daha cazip hale gelmesinde önemli rol oynamaktadır. Kişilerin fiziksel aktivitelere katılımı ile ilgili farklı teorik temellere dayanan ve fiziksel etkinliklere katılma etki eden psikolojik, çevresel, davranışsal ve sosyal etkenlerin incelendiği çeşitli çalışmalardan söz edilebilir. Fakat farklı teorik yaklaşımlar ile şekillenen bu çalışmalarda kullanılan ölçüm araçlarının çeşitli farklılık ve benzerlikler içerdiğini belirten Schembre ve arkadaşları (2015), ilgili çalışmalarda benimsenen her bir teorinin kuvvetli yönlerinin değerlendirildiği yeni bir ölçüm aracının gerekliliğini savunmuşlar ve Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeğini (BDFAÖ) olarak adlandırdıkları ölçeği ortaya çıkarmışlardır.

Her insan diğerlerine göre farklıdır ve özeldir. Bu farklı ve özel olmasından dolayı insan zekasını tek bir metodla ölçmek doğru değildir ve kabul görmesi zordur. Her birey farklı alanlarda yetenek ve beceriye sahiptir. Kimisi müzik aletlerini çok iyi çalarken kimisi çok iyi resim çizebilmektedir, kimi birey sayılarla iç içe olmaktan hoşlanırken kimi birey ise okumaktan, yazmaktan hoşlanmaktadır. Bu nedenle Gardner bireylerin zeka düzeyini IQ testi ile ölçülmesine karşı çıkmıştır. Çünkü Gardner her insan sadece sözel veya sayısal zekaya sahip olmadığını savunmaktaydı ve bu yüzden Çoklu Zeka Kuramını (ÇZK) ortaya çıkarmıştır.

Zeka ile bireylerin fiziksel aktivitelere yönelmesindeki etkenler birlikte değerlendirildiği zaman, içerisinde yaşanılan toplumun daha sağlıklı ve daha anlaşılır olacağı düşünülmektedir.

Farklı branştaki sporcuların bilişsel davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka üzerine etkisinin incelenmesi ile ilgili alanımızda bulunan çalışmaların az olması bakımından araştırmanın bir sonraki çalışmalara katkıda bulunacağı ümit edilmektedir.

TEŞEKKÜR

“Farklı Branştaki Sporcuların Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Düzeylerinin Çoklu Zeka Üzerine Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmamda, Yüksek Lisans eğitim hayatım ve araştırmam boyunca değerli vaktini bana ayırmada hiçbir zaman geri çevirmeden yardımcı olan, başarılarından ve azminden dolayı her zaman kendime rol model aldığım, her zaman varlığını ve desteğini hissettiren Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi’nde görev yapan çok değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mahmut GÜLLE’ye,

Eğitim hayatım boyunca bilgileriyle desteklerini verme konusunda kaçınmayan ve bu günlere gelmeme katkı sağlayan tüm hocalarıma,

Kendimi her zaman sporun bir parçası olarak görmem ve bana bu alanda daha iyi bir akademik kişilik geliştirmeme katkı sağlayan Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu hocalarından Dr. Öğr. Üyesi Burhan ÇUMRALIĞİL başta olmak üzere tüm hocalarıma,

Araştırmama katılan farklı branşlardaki kıymetli sporculara,

Araştırmam boyunca her zaman varlığını hissettiğim, benimle birlikte bu serüvende ben yıpranmayayım diye kendini istemsizce yıpratana, bana her zaman özgüven aşılayan çok kıymetli eşim Kübra SEMERCİ’ye,

Bugünlere gelmemdeki en büyük pay sahibi olan, gerek maddi gerekse manevi olarak hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen ve her ne yaparsam yapayım haklarını ödeyemeyeceğim başta değerli annem ve babam olmak üzere tüm aileme,

Bu süreçte bir defa dahi olsun aradığımda telefonunu cevapsız bırakmayan ve çok büyük moral kaynağı sağlayan, Ankara Üniversitesi’nde Doktora eğitimi alan değerli manevi ağabeyim Murat DEDEOĞLU’na sonsuz şükranlarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Kabul ve Onay	II
ÖNSÖZ.....	III
TEŞEKKÜR.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÇİZELGELER DİZİNİ.....	VII
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	VIII
ÖZET	IX
ABSTRACT.....	X
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Araştırmanın Alt Problemleri	3
1.4. Araştırmanın Amacı	3
1.5. Araştırmanın Önemi	3
1.6. Araştırmanın Sayıltıları	5
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.8. Tanımlar.....	5
2. GENEL BİLGİLER.....	7
2.1. Spor	7
2.2. Sporun Fiziksel Faydaları.....	9
2.3. Sporun Sosyal Faydaları.....	10
2.4. Sporun Psikolojik Faydaları	11
2.5. Sporun Tarihsel Süreci	12
2.6. Türkiye’de Spor	13
2.7. Türkiye’de Bulunan Bazı Spor Branşları	13
2.8. Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite	15
2.9. Zeka	15
2.10. Çoklu Zeka Kuramı	17
2.10.1. Çoklu Zekâ Kuramının İlkeleri	18
2.10.2. Farklı Çoklu Zeka Kuramları.....	19
2.10.3. Çoklu Zekanın Ortaya Çıkışı	19

2.10.4. Çoklu Zekanın Alanları ve Özellikleri	19
2.10.5. Sözel - Dilsel Zekâ	20
2.10.6. Mantıksal - Matematiksel Zeka.....	22
2.10.7. Bedensel - Kinestetik Zekâ	23
2.10.8. Görsel - Uzamsal Zekâ	25
2.10.9. Müzikal - Ritmik Zeka.....	27
2.10.10. Sosyal - Bireylerarası Zekâ	28
2.10.11. Öze Dönük - İçsel Zekâ	30
2.10.12. Doğacı Zekâ	32
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	34
3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	34
3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Ölçüm Düzeyi.....	34
3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler	34
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	34
3.3.2. Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeği	35
3.3.3. Çoklu Zeka Envanteri.....	35
3.4. Verilerin Analizi	36
4. BULGULAR.....	37
5. TARTIŞMA	48
6. SONUÇ.....	53
6.1. Öneriler	58
7. KAYNAKLAR	59
EKLER	65
EK-1. Kişisel Bilgi Formu.....	65
EK-2. Bilişsel Davranışçı Fiziksel Aktivite Ölçeği	66
EK-3. Çoklu Zeka Envanteri	67
EK-4. Cinsiyet değişkeni normal dağılım testi sonuçları.....	69
EK-5. Eğitim durumu değişkeni normal dağılım testi sonuçları	69
EK-6. Gelir düzeyi değişkeni normal dağılım testi sonuçları	70
EK-7. Branş değişkeni normal dağılım testi sonuçları	71
EK-8. Branş değişkeni normal dağılım testi sonuçları	72
EK-9. Branş değişkeni Mann Whitney U testi sonuçları	72
ÖZGEÇMİŞ	73

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 4. 1. <i>Sporcuların demografik özelliklerine göre istatistiksel dağılımları</i>	37
Çizelge 4. 2. <i>Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması.....</i>	38
Çizelge 4. 3. <i>Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması</i>	39
Çizelge 4. 4. <i>Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin gelir değişkenine göre varyans analizi sonuçları</i>	41
Çizelge 4. 5. <i>Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin branş değişkenine göre varyans analizi sonuçları.....</i>	42
Çizelge 4. 6. <i>Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin hobi değişkenine göre karşılaştırılması.....</i>	44
Çizelge 4. 7. <i>Katılımcıların bilişsel davranışçı fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasındaki korelasyon testi sonuçları.....</i>	45
EK-4. <i>Cinsiyet değişkeni normal dağılım testi sonuçları</i>	69
EK-5. <i>Eğitim durumu değişkeni normal dağılım testi sonuçları.....</i>	69
EK-6. <i>Gelir düzeyi değişkeni normal dağılım testi sonuçları</i>	70
EK-7. <i>Branş değişkeni normal dağılım testi sonuçları.....</i>	71
EK-8. <i>Branş değişkeni normal dağılım testi sonuçları.....</i>	72
EK-9. <i>Branş değişkeni Mann Whitney U testi sonuçları</i>	72

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

TİCİ: Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı

TGF: Türkiye Güreş Federasyonu

TOF: Türkiye Okçuluk Federasyonu

TFF: Türkiye Futbol Federasyonu

TBF: Türkiye Basketbol Federasyonu

THB: Türkiye Hentbol Federasyonu

ÇZK: Çoklu Zeka Kuramı

BDFAÖ: Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeği

ÇZÖ: Çoklu Zeka Ölçeği

VB: Ve Benzeri

ÖZET

Farklı Branştaki Sporcuların Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Düzeylerinin Çoklu Zeka Üzerine Etkisinin İncelenmesi

Bu araştırmanın amacı, farklı branştaki sporcuların bilişsel davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka üzerine etkisini incelemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden ölçek yöntemi kullanılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile yapıldı ve araştırma verileri anket yöntemiyle elde edildi. Araştırmanın örneklemini Hatay ilinde farklı branşlardaki spor kulüplerinde oynayan 414 sporcu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde “Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeği” (BDFAÖ), üçüncü bölümde “Çoklu Zeka Ölçeğinden” (ÇZÖ), oluşan anket kullanıldı. Ölçekteki ifadelerin değerlendirilmesinde, 5 puanlı Likert tipi (1= hiç katılmıyorum – 5 = tamamen katılıyorum) ölçeklerden faydalanıldı. Araştırmanın sonuçlarına göre sporcuların cinsiyet değişkenine göre sonuç beklentisi alt boyutunda kişisel engeller, mantıksal-matematiksel zeka, bedensel-kinestetik zeka alt boyutları arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Fakat diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Eğitim durumu değişkeninde sonuç beklentisi alt boyutunda istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Üniversite ve üstü eğitim programından mezun olan sporcuların lise ve altı mezun olan sporculara göre sonuç beklentisi değişkeni sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel bakımdan herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır. Branş değişkenine göre mantıksal-matematiksel zekada Kruskal-Wallis testi sonucunda anlamlı bir farklılık tespit edilirken diğer alanlarda istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p < 0,05$). Daha sonra branşlar arasında mantıksal-matematiksel zeka alt boyutunda anlamlı farklılığın hangi branştan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla tekrarlı Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. Yapılan Mann-Whitney U testleri sonucunda her ne kadar branş değişkenine göre mantıksal-matematiksel zeka alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilse bile Tip1 hataya neden olmamak için P değerinin belirlenen yeni anlamlılık seviyesinin altında olduğu için istatistiksel bakımdan anlamlılık yoktur şeklinde değerlendirilmiştir. Hobi değişkeninde öz düzenleme alt boyutunda istatistiksel bakımdan anlamlılık tespit edilirken diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Spor yaşı ile ilgili sadece doğacı zeka pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite, Çoklu Zeka, Spor, Zeka

ABSTRACT

Investigation of the Effects of Cognitive Behavioral and Physical Levels of Athletes in Different Branches on Multiple Intelligences

The aim of this study is to examine the effects of cognitive, behavioral and physical levels of athletes in different branches on multiple intelligences. Scale method, one of the qualitative research designs, was used in the study. The research was done with the relational scanning model and the research data were obtained by survey method. The sample of the study consists of 414 athletes playing in sports clubs in different branches in Hatay. As a data collection tool, a questionnaire in the first part of which personal information, in the second part of which "Cognitive Behavioral and Physical Activity Scale" (BDFAÖ) and in the third part of which "Multiple Intelligences Scale" (COS) was used. In the evaluation of the expressions in the scale, 5-point Likert type (1 = strongly disagree - 5 = strongly agree) scales were used. According to the results of the study, it was determined that there is a significant difference between personal barriers, logical- mathematical intelligence, bodily kinesthetic intelligence sub-dimensions depending on the gender variable of the athletes in the result expectation sub-dimensions. But in other sub-dimensions no significant difference was found. In the education level variable, in outcome expectation sub-dimension, it was found that there was a statistically significant difference. It was determined that the mean rank of the expectation variable of the ones who graduated from university and higher education institutions was higher than those who graduated from the high school and below education institutions. No statistically significant difference was found according to the variable of income rate. According to the branch variable, a significant difference was found in logical-mathematical intelligence as a result of the Kruskal-Wallis test, while no statistically significant difference was found in other fields. ($p < 0.05$). Later, repeatedly Mann-Whitney U test was applied in order to determine which branch caused the significant difference in the logical mathematical intelligence sub-dimension among the branches. As a result of the Mann-Whitney U tests although a significant difference is detected in the logical-mathematical intelligence sub-dimension according to the branch variable, it is evaluated that there is no statistically significant in order not to cause Type 1 mistake and because it is below the new significance of determined P value. While statistical significance was detected in the self-regulation sub-dimension of the hobby variable, no significant difference was found in the other sub-dimensions. Only naturalistic intelligence positive and low level significant difference was detected regarding sports age.

Key Words: Cognitive Behavioral and Physical Activity, Multiple Intelligences, Sports, Intelligence

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın alt problemleri, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımlar alt başlıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Spor, kişinin fiziksel ve zihinsel açıdan sağlığını iyileştiren, toplumsal davranışlarını geliştiren, mental özellikleriyle beraber kişinin motorik özelliklerini de belirli seviyeye kadar yükselten sosyal bir kavramdır (Türkmen ve ark. 2016). Sosyal bir olgu olan spor; hayatın adeta vazgeçilmez bir parçası konumundadır (Yoncalık ve Gündoğdu 2007). Spor artık insanın belirli bir fizik görünümü sağlaması için, vücudundaki kaslarının gelişimini yetersiz bulup daha fazla geliştirmeye çalıştığı veya bir ekonomik gelir kaynağı olarak yapılan bir aktiviteden çıkmış, daha çok insanlar çağın beraberinde getirmiş olduğu insan sağlığına önemli derecede olumsuz etki eden beslenmeden yaşam koşullarına kadar birçok etmenden kaynaklı bu etkileri bir nebze de yok etme ve daha sağlıklı bir yaşam sürmek için gerçekleştirdiği yaşamın olmazsa olmazı, adeta yaşamdan koparılamaz bir olgu haline gelmiştir.

Spor olgusu içerisinde özellikle son zamanlarda üzerinde yoğun çalışmalar yapılan önemli konulardan olan bireyin fiziksel durumu, bilişsel özellikleri ve davranışçı tutumudur. Sporunun birçok spor dalında başarılı olabilmesi için uğraştığı spor dalına uygun olarak fiziksel özellikleri taşıması gerekmektedir. Bunun yanında fiziksel özelliklerin günümüzde çoğu zaman yeterli olmadığı, bunun yanı sıra kişinin mental(psikolojik) olarak da kendisini hazır hissetmesi ve bilişsel anlamda rahat olması başarının sağlanabilmesi için büyük önem arz etmektedir. Mental (psikolojik) iyi olma durumu, bireylerin yaşam amaçlarını, içinde bulunan potansiyelinin farkındalığını, başka insanlarla kurmuş olduğu ilişkisinin bütünüdür (Ryff ve Keyes 1995). Mental açıdan iyi olma

seviyesi yüksek olan bir kişi, yaşam içerisinde olanları sürekli merak eder ve öğrenmeye yatkındır (Gönener ve ark. 2017).

Sportif faaliyetler kişinin başka insanlarla işbirliği yapabilme ve gözlemci yetenek düzeylerini yükseltirken, agresif davranışların ve hareketlerin önüne geçmekte, bireylere sevgi, saygı ve toplum ruhunu kazandırmakla birlikte kendine olan öz güveninin artmasına katkıda bulunmaktadır (Karacabey ve ark. 2017). Tüm spor branşlarında fiziksel gelişimin yanı sıra psikolojik durumun ve bunun yanında mental etmenlerinde sporcu performans düzeyine etki ettiği kabul görmektedir. Farklı spor branşlarında mücadele eden sporcuların, birbirinden bağımsız fiziksel özelliklere (boy, kas kitlesi, vücut ağırlığı, yağ yüzdesi) sahip olduğu ve vücut oranını barındırdığı ve aynı zamanda vücut kompozisyonunun performansla olan bağının olduğu söylenilebilir (Bayraktar ve Kurtoğlu2009).

Çoklu zeka kuramı Gardner tarafından 1983 yılında ortaya atıldığı zaman büyük yankı uyandırmıştı. Birden fazla alana hitap ettiği için neredeyse tüm alanlarda çalışma imkanı sunmuştur. Diğer alanlar gibi spor alanında da konu ile ilgili birçok araştırma yapılmasına imkan tanımıştır.

Sporcuların bilişsel, davranışçı ve fiziksel düzeylerinin hem performanslarına, hem bireysel başarılarına, hem de mücadele ettiği branştaki takımına olumlu veya olumsuz olarak etki ettiğini söyleyebiliriz. Sporcu için bu kadar önemli bir konu elbette göz ardı edilemez bir durumdur. Performansa ve başarıya etki eden bu zellikler Gardner'in çoklu zeka alanları üzerinde sporcu bireylerin hangi zeka alanına yatkın olduğunu bilmek o sporcunun bilinmeyen birçok kişisel özelliklerini de ortaya çıkaracaktır.

Farklı spor branşlarında mücadele eden sporcuların bazı özellik düzeylerinin çoklu zeka kuramı alanlarından hangisi ile ilişkili olduğu bu çalışmada merak edilip araştırılmıştır. Sporcuların bilişsel, davranışçı ve fiziksel düzeylerinin göstermiş olduğu performanslarına ve başarılarına etki ettiği için bu sporcuların çoklu zeka kuramının hangi alanlarına sahip olduğunu ortaya çıkarmak sporcuların birçok diğer kişiler tarafından bilinmeyen özelliklerini ortaya çıkaracağı açısından araştırmanın önemli olduğu görülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Farklı branştaki sporcuların bilişsel davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka üzerine etkisi var mıdır?

1.3. Araştırmanın Alt Problemleri

1. Farklı branşlardaki sporcuların bilişsel düzeylerinin çoklu zeka alanlarına etkisi var mıdır?
2. Farklı branşlardaki sporcuların davranışçı düzeylerinin çoklu zeka alanlarına etkisi var mıdır?
3. Farklı branşlardaki sporcuların fiziksel düzeylerinin çoklu zeka alanlarına etkisi var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Farklı branşlardaki sporcuların bilişsel, davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka kuramı üzerine etkisinin olup olmadığı belirlenmemiş ve bu konuda kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması dikkate alınarak, yapılacak bu araştırmanın alandaki eksikliği giderebileceği düşünülmüştür. Bu araştırmanın temel amacı: Farklı branştaki sporcuların bilişsel davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka üzerine etkisini araştırmaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Günden güne gelişen ve değişen dünyada spor bu gelişim ve değişim ile birlikte insanların yaşamında önemli bir yer edindi. Bununla beraber birçok spor branşları kuruldu ve faaliyete geçti. Birden fazla spor branşının olması beraberinde birden fazla branşla uğraşan sporcu anlamına gelmektedir. Sporcuların bazı özellik düzeyleri ise başarıları ve performanslarına etki etmektedir.

İnsan biyo-psiko-sosyal bir varlıktır ve bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal özellikleriyle iç içedir (Erdoğan ve Kocaekşi 2015). Bireyin barındırdığı bu özellikler normal yaşamında önemli roller oynamaktadır. Aynı zamanda günlük yaşamıyla birlikte spor alanıyla uğraşan bir bireyin alanında kendini geliştirmesinde ve ilerlemesinde etkilidir denilebilir. İnsanın yaşam aktivitelerinden biri olan sportif performans, bu dört ana özelliğin birlikte değerlendirilmesi ve ihtiyaç olan çalışmaların birlikte planlanıp yürütülmesi ile hedeflenen düzeye ulaştırılabilir (Erdoğan ve Kocaekşi 2015).

Sporda fiziki yeterliliğin yanında kişinin bilişsel özelliklerini de tam olarak kullanabilmesi başarılı olmada önem arz etmektedir. Günümüzde oynanan birçok farklı spor branşların da aklı iyi kullanmak müsabakayı üstün bir şekilde tamamlanılmasında etkili olmaktadır. Günümüzde popülerliğini koruyan ve gitgide daha da ilgi odağı haline gelen futbolda sporcunun fiziki yeterliliğinin yanında zekasını kullanması oyunu hem izleyiciler tarafından daha zevkli hale getiriyor hem de bunun yanında takımını başarıya götürmede çoğu zaman etkili sonuçlar almıyor.

Diğer bir taraftan bireyin başarı yolunda kendinde bulundurması gereken bu özellikler sekiz farklı alandan oluşan çoklu zeka kuramı üzerine incelenmek istenip sporcuların hangi alanlarına sahip oldukları tespit edilmek istenmiştir. Araştırma, bu açıdan farklı branşlardaki sporcuların bilişsel, davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka kuramı üzerine incelenip hangi zeka alanına sahip olmasında bir etkisinin olup olmadığı açısından büyük bir öneme sahiptir. Çoklu zeka kuramı üzerine yapılan çalışmaların literatürde sayısının fazla olması ama spor alanında sporcuların bilişsel, davranışçı ve fiziksel düzeyleri ile birleştirilip yapılan çalışmaların az olması ve bu çalışmaların çoğunluğunun birçok farklı alanlarda yapılmış olmasından dolayı üzerinde durulması gereken bir konudur. Buna bağlı olarak yapılan literatür taramasında yurt içinde ve yurt dışında “Farklı Branştaki Sporcuların Bilişsel Davranışçı Ve Fiziksel Düzeylerinin Çoklu Zeka Üzerine Etkisinin İncelenmesi” konusu ile alakalı doğrudan bağlantılı olarak yüksek lisans, doktora seviyesinde herhangi bir çalışmanın yapılmamış olduğu görülmüştür. Araştırma bu açıdan alanında özgün bir çalışma olacağından önem kazanmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada kabul edilen sayıtlar aşağıdaki gibidir:

1. Araştırma için veri toplama aracı olarak geliştirilen mental (bilişsel, davranışsal ve fiziksel) düşünceleri ifade eden ölçek ve çoklu zeka alanlarının belirlenmesine yönelik geliştirilen ölçek araştırmaya katılan farklı branştaki sporcuların bilişsel, davranışçı ve fiziksel düzeylerinin çoklu zeka üzerine etkisinin olup olmadığını ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu kabul edilmiştir.
2. Seçilen örneklem grubunun evreni temsil ettiği kabul edilmiştir.
3. Katılımcıların ölçeklerdeki sorulara doğru cevaplar verdiği kabul edilmiştir.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2018-2019 yılları arasında Hatay ilinde farklı spor branşlarında mücadele eden sporcuların TFF (Türkiye Futbol Federasyonu)'ye, TBF (TürkiyeBasketbol Federasyonu) 'ye, TVF (Türkiye Voleybol Federasyonu)'ye bağlı kulüplerde ve futsal takımlarında bulunan 414 sporcuya ölçekler uygulanarak ve araştırmada kullanılan ölçeklerin verileri ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

Spor: Spor, kazanma ve muktedir olma gibi insanın bilinçaltı arzularının tatminini hedefleyen, kendine özgü belirli kurallar çerçevesinde yapılan, rekabete dayalı, sosyalleştirici, birleştirici, fiziki, zihni ve ruhi aktivitelerin karışımıdır (Başaran 2008).

Psikoloji: Ruh bilimi, ruhiyat (<http://www.tdk.gov.tr>).

Fiziksel özellik: Bireyin herhangi bir eylemi gerçekleştirirken ihtiyaç duyduğu ve kendisinde barındırmış olduğu biyolojik özelliklerdir.

Bilişsel davranışçı ve fiziksel aktivite ölçeği: Bireyler sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda zihinsel ve duygusal olarak da mücadele ettiği süreçte olumlu performans sergilediğinde başarılı olur. Buna istinaden geliştirilmiş olan bu ölçek bireyin çok yönlü gelişime açık olduğunun ve çok yönlü bir gelişim sağladığında sporcularda performansın pozitif yönde etki oluşturacağı düşünülmektedir.

Çoklu zeka kuramı: Çoklu Zeka Kuramı; bilişsel bilim, gelişimsel psikoloji ve nörobilimden faydalanılarak her bireyin zeka düzeyinin özerk güçler ya da yeteneklerden oluştuğunu ve en az sekiz gücün var olduğunu, insanın bu sekiz gücün bir veya birden fazlasını barındırabileceğini savunan bir kuramdır (Akman 2007).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Spor

Spor denilince akla ilk gelen şeylerden bazıları gündelik hayatın getirmiş olduğu zorluklardan ve iş yoğunluğundan bir nebze olsa sıyrılıp kişilerin zihinsel ve fiziksel olarak rahatlamak amacıyla yaptıkları çeşitli aktivitelerdir. Spor bireyleri gündelik yaşam kaygılarından uzaklaştırarak geçirdiği zamanlardan haz almalarını, rahatlamalarını ve neşeli bireyler olmalarına katkıda bulunan bir etkinliktir (Yücel ve ark. 2015).

Spor, bireylerin günümüzde hem mental olarak hem de fiziksel olarak daha kaliteli ve daha güçlü hale gelebilmek için yaptıkları etkinliktir. Yaşamış olduğumuz çağda spor ve insan hayatı denildiğinde adeta birbirinden ayrılmaz iki parça olarak düşünülmektedir (Pehlivan 2014). Spor, insan hayatının ayrılmaz parçası olarak gerçek ve sosyal yaşamın doğallığı ile ilgili olup gayesini kendi içerisinde barındırdığı bir etkinliktir (Güneş 2013). Spor, insan vücuduna sağladığı yararlarının hemen ortaya çıkmadığı, kendi içerisinde barındırdığı her branşında kendine özgü belli kurallarının olduğu, oyun olarak kendisini ortaya atan fiziki rekabetlerin bütünüdür (Yıldırım 2011). Spor, kazanma arzusu ve başarılı olmak gibi bireylerin bilinçaltında bulunan duygularının doyurulmasını gaye edinen, kendine özgü kuralları ile gerçekleştirilen, yarışmacı ruhuna içerisinde, bireyleri sosyal açıdan geliştiren, insanları bütünleştiren, zihinsel, fiziksel ve psikolojik olarak yapılan aktivitelerdir (Kılınçsoy 2011).

Spor, insanların yaşam kalitesini arttırır. Günümüzde yoğun iş temposu ve buna benzer birçok sebepten ötürü kişilerin yeterince hem mental olarak hem de fiziksel olarak yıprandığını söylemek kaçınılmazdır. Bu sebepten dolayı insanlar yıpranan vücutlarını koruyabilmek için ve yaşamlarını daha kaliteli hale getirebilmek için ilk olarak spor yapmaya başvurmaktadır. Sporun insan hayatındaki yeri ve önemi bu yüzden çok önemlidir.

Spor, bireysel veya takım halinde yapılabilen, yarışma ortamı olan, hem eğlence amaçlı hem de en iyi olma durumuna erişmek gibi birden fazla amacı içerisinde barındıran

bedensel etkinliklerdir (Çağlayan 2011). Bir başka tanıma göre spor, kişinin içerisinde bulunduğu çevresini beşeri çevre haline getirirken, becerilerini geliştiren, belli disiplin ve kurallar içerisinde araçlı veya araçsız, bireysel veya grupla, ister boş zamanını faydalı bir şekilde değerlendirmek, ister tüm zamanını alacak şekilde kendine meslek edinerek yaptığı, bütünleştirici, bedenen ve ruhen rahatlamasına yardımcı olan, sosyalleştirici, rekabetçi ve dayanışmacı ruhunu ön planda tutan aktivitelerdir (Dönmez 2002).

Spor kavramı kişilerde hem merak uyandırmakta hem de kişinin içerisinde olan spor yapma arzusunu ortaya çıkarmak için uğraş içerisinde olmasıdır. Spor bireyin hem sadece sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için yaptığı aktivite olup, hem de günümüzde çok iyi bir maddi kazanç kaynağı olduğu söylenilebilir. Buradan yola çıkacak olursak sporun insanlarda merak uyandırması ve spor yapma arzusunun daha sağlıklı bir bedenle yaşam sürmek için ya da maddi kazanç sağlayıp ekonomik yönden geçimlerini sağlayabilmeleri kendilerine cazip bir alan etkisi oluşturmada unsurlar olduğunu söyleyebiliriz.

Sporun ilgi çekici tek tarafı her bireyin uygulamalı olarak yapması gerektiği olmadığı içindir. Yapılan birçok araştırmada sporun içerisinde aktif rol almanın yanında spor müsabakalarını izlemenin de kişiye zevk verdiğini söylemek kaçınılmazdır. Bireyin herhangi bir takımın taraftarı olmasında o takımda kendi geçmişinde yapmak isteyip de yapamadığı bir durumu çağrıştırıyor olması ya da gelecekte yapmayı planladığı bir şeyi o takımda bulma fırsatını çağrıştırması sporun izleyiciliğini cazip yapan unsurlardandır (Paksoy 2014). Bir spor taraftarlığının kişide bir müsabaka izlerken o an yanında ailesi, arkadaşı veya tribünde yanında bulunan hiç tanımadığı kişiyi kendisiyle aynı hisleri paylaştığını düşüncesi, kişinin yanında bulunan birey ya da bireyler o anki mutluluğunu ya da hüznünü paylaştığı kişi olduğu düşüncesinden dolayı izleyiciliğin verdiği zevkin sporun insanları cezbetmesindeki unsurlardan biridir demek kaçınılmaz oluyor. Spor taraftarları eşleriyle, dostlarıyla, aileleriyle ya da akrabalarıyla birleşerek kazanmanın getirmiş olduğu sevinci ya da mağlubiyetin burukluğunu paylaşırlar (Köse 2014). Buna dayanarak söyleyebiliriz ki sporun dostluk ve dayanışma algısı olduğu taraftarlarca hissedilen bir duygudur.

Spor, hem bireysel hem de takım halinde yapılabilen, insan yaşamının çocukluk döneminden yaşlılık dönemine kadar neredeyse her yaşta yapılabileceği bir alan olduğu için bütün insanlığa hitap edebilmektedir. Bireyin yaşamında 10 yaşında da 60 yaşında da

yeterli fiziksel ve zihinsel güce sahip olması veya sahip olduğu bu güçle yetinmeyip daha fazlasını arzulaması durumu kişilerde ilk olarak spor kavramını çağrıştırmaktadır.

Son zamanlarda insanlarda boş zamanlarını nasıl daha iyi değerlendiririz olgusu kendilerini birçok hobi alanlarının yanında spor yapmaya da yönelttiği görülmektedir. İnsanların çeşitli sorunlarla karşılaştığı günümüzde sorunlarla başa çıkmak için sağlıklı düşünme ile bu sorunlara çözüm bulabilirler. Bunun sağlanabilmesi de sağlıklı bir zihnin oluşması için sağlam bir bünyeye sahip olmakla gerçekleşebilir. Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK' ün dediği gibi “Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur” sözü tamda burada devreye girmektedir. İnsan sağlıklı düşünüp karar verebilmesi için sağlam bir vücuda sahip olması gerekmektedir. Sağlam bir vücut ise ancak spor yaparak elde edilir. Bu da bireyin sağlıklı düşünüp karar vermesinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun bilincinde olan bireyler boş zamanlarında diğer alanlara nazaran spora daha fazla yöneldiklerini söyleyebiliriz. Bu durumda insanların spora olan hem ilgisini arttırmakta hem de spor yapmanın kendilerine kazandırdıklarını daha net görebilmektedir.

Günümüzde spor, tüm dünyada bireyler üzerinde gerek aktif katılımcı olarak gerekse pasif katılımcı olarak kendini gösteren, bireyler üzerindeki etki alanını arttırmakta, her geçen gün çağımız şartlarına uygun olarak gelişip büyümektedir (Başaran ve ark. 2009). Bu durum sporun insan yaşamının bir parçası haline gelmekle birlikte sporun kişilerde sadece fiziksel olarak kazanımda bulundurduğunu düşünmenin imkansız hale geldiğini göstermektedir (Ekinci ve ark. 2014). İnsan yaradılışı gereği fiziksel ihtiyaçlarının yanında mental (bilişsel) ihtiyaçlar, sosyal ihtiyaçlar gibi birçok ihtiyaçları da bünyesinde bulundurup onların bir kısmına sahip olarak yaşamını sürdürmektedir.

Sporun bireyler üzerinde çeşitli alanlarda yararları vardır. Bu faydalarının bazıları sporun fiziksel faydaları, sporun bilişsel faydaları ve sporun sosyal faydaları.

2.2. Sporun Fiziksel Faydaları

Sporun bireylere çeşitli faydaları vardır. Bu faydalarından biride fiziksel anlamda olan faydalardır. Sporun birden fazla farklı fizyolojik ve biyolojik düzeneklerle duygudurumda pozitif yönde iyileşme gösterdiği öne sürülmüştür (Canan ve Ataoğlu2010). Her insan canlı bir varlık olarak gelişimini devam ettirirken içerisinde yaşamış

olduğu çevrede hareketlilik içerisinde olması kaçınılmazdır (Er 2010). Motorsal (görüntü, kuvvet, hız, sabır ve tecrübe) gibi çeşitli faktörler, spor hareketlerinin temel unsurları arasında yer almaktadır (Filiz 2002). İnsanın yaşam boyu bedensel etkinliklere gerektiği kadar katılım sağlamasında ve uygun vücut ağırlığının korunmasında, obezite, kardiyovasküler hastalıklar (KVH), hipertansiyon, Tip II diyabet, akciğer ve kolon kanseri gibi çeşitli birden fazla kronik hastalıktan korunmada nispeten etkili olduğu söylenilebilir (Meydanlıoğlu 2015). Fiziksel aktivite, beslenme alışkanlıklarının düzenli hale getirilmesi, sigara, alkol ve uyuşturucu gibi insan vücuduna zarar verebilecek ürünlerin kullanımının alt seviyelere düşürülmesi, iş seviyesinin yükseltilmesi, bireylerin dış dünyaya karşı sosyallik derecelerinin güçlendirilmesi gibi durumları olumlu bir şekilde etkilemektedir (Akyol ve ark. 2008).

2.3. Sporun Sosyal Faydaları

Sporun birey üzerindeki bir başka faydası da sosyal alandaki faydalarıdır. İnsan yaradılışı gereği sosyal bir varlıktır. Birey yaşamı boyunca çevresine uyum sağlama ve çevresindekilerle iletişim kurmak için yaşamı boyunca sosyalleşme olgusu ile iç içe yaşar. Sosyal gelişim, bireyin doğumundan yetişkin oluncaya dek, diğer kişilerle olan ilişkilerinin ve kendilerine karşı geliştirdiği bağ, his, tavır ve tutumlar gibi sosyal özelliklerin tamamıdır (İlhan 2008). Toplumsal beceriler insan hayatının neredeyse her alanında oldukça önemli bir yer edinmiştir (Avşar 2004). Yaşamış olduğumuz çağdan nüfusun artması, insanların yaşam alanlarının genişlemesi aralarındaki kurdukları gerek iletişimlerini gerek birbirileri ile olan etkileşimlerini zor bir hale getirmektedir. Aslında insan nüfusunun artması gerekli olan sosyal becerileri artırması gerekirken gündelik yaşamın getirdiği iş yoğunluğu, ülkelerin ekonomik durumları, artan çeşitli olaylar vb. gibi sorunlar bu beceriyi körüklemektedir. İşte tam burada insan hayatının vazgeçilmezi haline gelen spor kavramı ortaya çıkmaktadır. Sporun sosyal fonksiyonlarını ele alacak olursak şu şekilde özetlenilebilir:

- Bireyin sağlıklı, neşeli, huzurlu ve güçlü olmasını sağlar,
- Çevresindekilerle sosyal anlamda beceri düzeyini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirir,
- Bireyin insanlarla olan etkileşimini güçlendirir,

- Toplumsal statü elde etmesini sağlar,
- Bireylerde başarıma hissini harekete geçirir (Yetim 2000).

2.4. Sporun Psikolojik Faydaları

Sporun insanların ruh sağlığı ve psikolojik iyilik hali üzerine yararları bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Durmadan ilerlemede olan rekabet ortamı ile beraber yalnızca üstün bir fiziki performansın yeterli olmayacağını kavrayan sporcu ve antrenörler tarafından, fiziksel performansa ciddi boyutta katkı sağlayan spor psikolojisinin ehemmiyeti anlaşılmıştır (Karademir ve ark. 2018). İnsanı spora yönelten psikolojik etmenlere incelendiğinde ikincil güdüler yani sonradan öğrenilmiş güdüler arasında bulunan, sosyal özellik barındıran güdülerle (toplumda kendisine yer bulma, tanınma, sevgi, saygı, arkadaşlık ortamında aranan, yokluğu hissedilen bir birey olma vb. özellikler) karşılaşırız (Özçelik ve ark. 2015). Bu güdüler düşünüldüğünde birçok insanın hayatında olmasını istediği şeyler olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum bizlere sporun insan hayatında büyük bir rolünün olduğunu göstermektedir. İnsanlar günümüz şartları sebebiyle mental açıdan yıprandıklarını söyleyebiliriz. Zihinde oluşan yorgunluk bazen bireylerin uykusunun kaçmasına, bazen ani duygu değişimlerine, bazen de çeşitli hastalıklara yakalanmasına kadar farklı etkiler oluşturabiliyor bireyler üzerinde. Spor yapmanın psikolojik olarak faydalarından biride burada ortaya çıkmaktadır. Düzenli spor yapan bireylerin yaşamın getirmiş olduğu stres ve kaygılarından spor yaparak uzaklaştıklarını söylemeleri kaçınılmazdır.

Psikolojik etmenlerin sporcu performans ve başarısına önemli derecede etkisinin olduğunu söylemek kaçınılmazdır. Günümüzde birçok farklı etmeden kaynaklı sporcunun başarı sağlayabilmesi için ne kadar fiziksel olarak hazır olursa olsun psikolojik olarak da hazır olması gerekmektedir. Bununla ilgili literatürde elit sporcular üzerine yapılan bir çalışmada sporcuların sahip olması gereken psikolojik özellikler 11 maddede toplanmıştır:

1. Yaptığı spor dalına özgü uygun kişilik özellikleri barındırması,
2. Başarı ve başarısızlığın hakimiyet altında tutulabilir bir iç odak özelliğine sahip olması,
3. Nihai başarıda öz güven ve inanç düzeyinin yüksek olması,

4. İçsel motivasyon özelliğine sahip olması,
5. Sportif başarı için amaca ilişkin kuvvetli hâkimiyet barındırması,
6. Mevcut işleve olan yeterli odaklanma sağlanması,
7. Duygu ve uyarılmışlığı hakimiyet altında tutabilme becerisi taşıması ,
8. Rastlanan güçlüklerle mücadele etme yetenekleri barındırması,
9. Zor amaçlar koymak ve bunları başarabilmek için stratejiler geliştirebilme becerisini kazanmış olması,
10. Güven ve konsantrasyon sağlamak ve kazanmak için kendi kendine konuşma, hayal etme, kendini teftiş etme ve diğer psikolojik yöntemleri verimli ve uygun olarak kullanabilme becerisi barındırması,
11. Bilişsel dayanıklılık becerisine hakim olabilmesi (Erdoğan ve Kocaekşi 2015).

2.5. Sporun Tarihsel Süreci

Spor kelimesi latince dağıtmak, birbirinden ayırmak anlamı taşıyan “Disportere” ya da “Deportere” kelimesinden meydana gelmiştir (Atasoy ve Kuter 2005). Bu biçimde kullanılan kelime tarihi süreçte aşınmaya uğrayıp “Disport” şeklinde kullanılıp daha sonra 17 y. y.’dan sonra da “Sport” haline bürünmüştür (Atasoy ve Kuter 2005). Kendi dilimizde de uluslararası dil etkileşiminden etkilenerek “Sport” kelimesini de çatısı altına almış, okunuşu gibi “spor” halinde kullanılmaya başlanmıştır (Atasoy ve Kuter 2005).

Milattan önce 2000 yıllarında Girit Medeniyetinde ortaya çıktığı öngörülen spor girişimlerine, bin yıl sonra Yunanlılarda karşılaşılmıştır (Durgun 2007). Sporun ilk olarak ortaya çıkma sebeplerinden başlıcaları insanların doğanın kurallarına uyma ve doğanın zorluklarıyla başa çıkabilmek denilebilir. Sporun, tarihteki ilk insanların avlanma, av olmama, kaçma-kovalama gibi yaşamlarını devam ettirebilmek için iç içe yaşadığı tabiatla verdiği mücadelelerde sergilediği hareket ve ellerinde bulunan mevcut aletlere kadar dayandığı herkes tarafından kabul edilen bir fikirdir (Tekin ve ark. 2014). Eski dönemlerde o dönemin gerektirdiği koşullar dolayısıyla savaşlarda kullanılan okçuluk, cirit, atlama, kayak vb. birçok alan sporun ortaya çıkmasını ve gelişmesini sağlamıştır.

2.6. Türkiye’de Spor

Ülkemizde sporun ortaya çıkışını ele alacak olursak, eski Türklerde “spor” Hun, Harzemşahlar, Samanoğulları, Selçuklular, Osmanlı İmparatorluğu gibi çeşitli birçok Türk devletlerinde farklı şekillerde ve tarih süresince büyük adımlar kaydederek yapılmıştır (Özen 2012). Bu sporlar; avcılık, güreş, kılıç, binicilik, atıcılık, okçuluk, yaya koşuları, atlama, sıklet kaldırma ve lobut atma, gürz ve topuz kullanmak, cirit, kayak, gökbörü, tepük, tomak, çöğen, matrak gibi spor dalları olarak saptanmıştır (Özen 2012). Türk milletinin özünde savaşçı kişilikleri olmasından dolayı bu sporları yapmaları kendilerine savaşlardan önce adeta antrenman niteliği taşımıştır ve bu sebeple başarılı sporcular olmuşlardır (Özen 2012).

Türkiye’de sporun, hedeflenen seviyede ilerlemesi ve teşkilat haline gelmesi, Cumhuriyetin ilanından sonra başlamıştır (Devecioğlu 2008). Türkiye’de sporun sevk ve idaresi, 1922 yılında 16 spor kulübünün bir araya gelmesiyle tamamen bağımsız bir kuruluş olarak Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (T.İ.C.İ.) isimli bir yönetim idaresi kurulmuştur (Devecioğlu 2008). Daha sonra 1924 Anayasası’nda sporun yönetimine dair herhangi bir hüküm bulunmamasına karşın 1922-36 seneleri arası devlet, sporu T.İ.C.İ. aracılığıyla sevk ve yönetmeye çalışmış, bu gaye ile halk yararı gözetken dernek statüsü kazandığını ve ülkeyi sınır ötesinde temsil etmeye yetkili tek spor kuruluşu olduğunu kabul görmüştür (Devecioğlu 2008).

2.7. Türkiye’de Bulunan Bazı Spor Branşları

Birçok spor branşı vardır. Spor denizde, havada, karada, çölde, dağda, havuzda, ringde, kapalı alanlarda, açık havada, su altında, su yüzeyinde, masada, doğada, buzda, toprakta, kumsalda, sahada, engelli, engelsiz vb. gibi sayabileceğimiz birçok alanda ve konumda yapılabilmektedir. Bu da spora olan ilgiyi önemli bir şekilde arttırmaktadır. Sporun belki de insan yaşamında cazip bir hale gelmesindeki önemli faktörlerden biriside budur.

Kısaca bazı spor branşlarının ülkemizde kuruluş yıllarından bahsedecek olursak;

Türk'lerin M.Ö 5. y.y.dan bugüne kadar güreş yaptıkları bilinmektedir. Türk milletinin ata sporu olarak bilinen güreşin en önemli karşılaşması Kırkpınar Yağlı Güreşleri'dir. Türkiye Güreş Federasyonu (T.G.F) 1923 yılında kurulmuştur.

Cirit Oyunu, Türklerin en büyük ve en eski ata sporlarından biridir. 16. yüzyılda Osmanlı Türkleri tarafından bir Savaş Oyunu olarak kabul edildi. 19. yüzyılda bütün Osmanlı ülkesi ve saraylarının en büyük gösteri sporu ve oyunu oldu. Cirit, içerdiği ekipmanların zarar verici nitelikte olmasından dolayı ve tehlikeli bir oyun olduğu için 1826 yılında II. Mahmut tarafından ülkede oynanması yasaklandı. Buna rağmen daha sonra yine Osmanlı Ülkesi'nin başta gelen meydan ve savaş oyunu olarak her tarafa tekrar yayıldı.

Okçuluk aynı cirit, güreş, binicilik gibi Türk'lerin ata sporlarından biridir. Türkiye Okçuluk Federasyonu (T.O.F) 1961 yılında kurulmuştur. Şu an Dünya Okçuluk Federasyonu Başkanı bir Türk'tür ve bu kişi Prof. Dr. Uğur ERDENER'dir.

Türkiye'de ve dünyada en fazla ilgi gösterilen spor branşlarından birisi de futboldur. Ülkemizde bulunan bütün futbol kulüpleri 1923 yılında Türkiye Futbol Federasyonu (T.F.F) çatısı altında toplanmıştır.

Türkiye'de hentbol, ilk defa 1927 yılında İstanbul'da oynanmıştır. Daha sonra 1942 yılında İstanbul'da bölge turnuvaları düzenlenmeye başlanmış olup Türkiye çapında ilk ulusal turnuva 1945 yılında düzenlenmiştir.

Basketbol, Türkiye'de ilk olarak 1904 yılında İstanbul'da Robert Kolej spor salonunda oynandı. 1959 yılında basketbol takımları Türkiye Basketbol Federasyonu (T.B.F) çatısı altında yönetilmeye başlanmıştır.

Türkiye'de hentbol, ilk defa 1927 yılında İstanbul'da oynanmıştır. 1942 yılında İstanbul'da bölge turnuvaları düzenlenmeye başlanmıştır. 4 şubat 1976 yılında ise Türkiye Hentbol Federasyonu (T.H.B) kurulmuştur.

Türkiye Otomobil ve Motor Sporları Federasyonu 1991 yılında kurulmuştur. Türkiye dünyada Formula 1 Grand Prix düzenlenen 17 ülkeden bir tanesidir ve 2005 yılında dahil olmuştur.

2.8. Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite

Dünya genelinde son zamanlarda obezite kavramının insanlar üzerindeki önemli etkisi vurgulanmaktadır. Bu durum beraberinde insan sağlığını ve yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Ülkemizde obezite oranının artmasının en önemli nedenleri arasında beslenme düzensizlikleri ve bedensel etkinlik yetersizliğinin olduğuna işaret edilmektedir (Eskiler ve ark. 2016). Toplumumuzdaki hızlı yapısal ve toplumsal değişim beraberinde yeni hayat tarzı ve disiplinlerini de getirmiştir (Öncü ve ark. 2007). Özellikle aile fertlerinin ciddi bir biçimde çalışma hayatına atılması ve kadınların çalışma oranının günden güne yukarıya doğru tırmanması insanların hayat tarzını değiştirdiği gibi kendilerinin tüketim alışkanlıklarını da farklılaştırmıştır (Öncü ve ark. 2007). Literatürde çeşitli çalışmalarda genç ve yetişkinler arasında düzenli olarak fiziksel aktivitelere katılımın son yıllarda azaldığı belirtilmektedir (Hsu ve ark. 2011; Ramirez ve ark. 2012; Plotnikoff ve ark. 2013). Bu durumun ise toplum sağlığını olumsuz yönde etkilediğini söylemek kaçınılmaz bir durum haline gelmiştir.

Kişilerin fiziksel aktivitelere katılım ile ilgili çeşitli teorik temellere dayanan ve fiziksel aktivitelere katılma etki eden psikolojik, çevresel, davranışsal ve sosyal etkenlerin araştırıldığı farklı çalışmalardan bahsedilebilir (Eskiler ve ark. 2016). Halbuki çeşitli teorik yaklaşımlar ile biçimlenen bu araştırmalarda kullanılan ölçüm araçlarının birçok farklılık ve benzerlikler kapsadığını ifade eden Schembre ve arkadaşları (2015) ilgili araştırmalarda kabul gören her bir teorinin güçlü taraflarının ele alındığı yeni bir ölçüm aracının gerekliliğini vurgulamaktadır (Eskiler ve ark. 2016). Bunun sonucunda Schembre ve arkadaşları (2015) Bilişsel Davranışçı Fiziksel Aktivite Ölçeği (BDFAÖ) olarak adlandırdıkları çalışmayı ortaya çıkarmışlardır. İnsan sağlığının daha iyiye gitmesi ve daha sağlıklı nesiller yetiştirilmesi için fiziksel aktivitenin gerekliliği tartışılmaz bir konu haline gelmiştir. Bu nedenle Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeği önemli bir rol oynamaktadır.

2.9. Zeka

Geçmişten günümüze zeka ile ilgili birçok araştırmacı birbirinden farklı kuramlar ve düşünceler ortaya çıkararak zeka terimini üzerinde çalışılması gereken önemli bir konu

haline getirmiştir. Konu bütün insanlığa hitap ettiği için ve insanın yaşamının her anında, her alanında, anlık karar vermesinde, karar verme süreci uzadığında, bir durumdan farklı bir duruma geçtiğinde, ülke ekonomisinin iyiye veya kötüye gitmesindeki durumunda, yaşadığı iyi veya kötü olaylarda ve buna benzer sayılamayacak kadar birçok durumda zekasının kullanılmasını gerektiğinden dolayı olduğu için birçok araştırmacının dikkatini çekmesi kaçınılmaz bir durum olmuştur.

İbni Sina'ya göre zekâ, hem eğitim sürecinden ayrı hem de dışarıdan gelen algıların ve uyarıcıların kişiye göstermiş olduğu öğrenmeyle ortaya çıkmaktadır (Taşkın 2017). Zihnin, belirli bir durum karşısında kuvvet halinde olması demek, onu anlamaya hazır olması demektir (Çepni 2010). Zekâ kavramı “içerden ya da dışarıdan sunulan bilgiyle harekete geçmek ya da tetiklemek üzere genetik olarak programlanmış sinirsel bir mekanizma veya bilgisayar sistemi” olarak tanımlanmıştır (Gardner 2010). Bir başka tanımla zeka, insanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlak, dirayet, zeyreklik, feraset olarak literatürde bulunmaktadır (www.tdk.gov.tr).

İnsan yaratılışı gereği yaşam boyunca öğrenmeye muhtaçtır. İnsan yaşamını sürdürebilmesi için yapması gerekenleri öğrenir ve yaşaması için gerekli şeyleri öğrenerek hayatta kalır. Öğrenme zeka ile gerçekleşir. Zeka ile öğrenme birbirinden ayıramaz iki parçadır. Bu iki kavram iç içedir. Öğrenme kişiden kişiye değişir. Kimisi sadece dinleyerek öğrenir, kimisi yalın anlatımın yanında görsel öğelerle destekli bir eğitimle öğrenir, kimisi sessiz ortamı tercih eder öğrenirken, kimisi ise gürültüden hiçbir şekilde etkilenmeyerek öğrenir. Bu öğrenmeleri sıralayacak olursak birçok farklı şekilde öğrenme tarzlarının olduğunu görürüz. Bazı yapılan çalışmalar öğrenmeyi yetenek olarak da adlandırmışlardır. Bazı insanlar soyut kavramları öğrenmeye daha eğilimlidir. Bu durumu örnekleyecek olursak sayılarla iç içe olmaktan, bir matematik sorusu çözmekten haz duyan insanlar vardır. Bazı insanlar ise somut kavramları öğrenmeye daha eğilimlidir. Bozulan bir aleti onarma, doğada farklı hobiler edinip onlarla uğraşmaktan zevk alma, sayısal verilerden daha çok harflerle, kelimelerle dans etme gibi konularda daha işlevseldirler. Bu iki türden birinde başarı gösteren bir bireyin diğer alanda başarısız olacak diye bir durum söz konusu değildir. Örneğin bir matematik profesörünün alanında gösterdiği başarıyı bir başka alanda da göstermesi muhtemeldir. Bir tarihçinin alanında gösterdiği başarıyı diğer alanda da göstermesi muhtemeldir. Müzik alanında veya resim

alanında başarılı olan bir kişide üstün zekalıdır bir matematik veya bir kimya alanında başarı gösteren insanda üstün zekalı olarak kabul edilir.

Zeka kavramı, uyarıların algılama, algılananları zihinde analiz etme, kavramsallaştırma, soyut akıl yürütme, düşünme, öğrenme, öğrenilenler ve deneyimler arasında bağ oluşturma ve bunları kullanabilme becerilerini kapsamaktadır (Kafadar 2004). Zeka kişinin amaçlı eylemde bulunmak, akılcı biçimde düşünmek ve çevresiyle etkin bir biçimde ilgilenmede sergilediği ‘global’ bir özelliktir (Wechsler 1958). Zeka, zihnin öğrenme, öğrenilenden yararlanma, yeni durumlara uyabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneğidir (Gardner 1997). Zeka, hedefe ulaşabilmek için, analitik, yaratıcı, üretici ve pratik yetenekler aracılığı ile çevresel unsurları seçmek, şekillendirmek ve bu unsurlara uyum sağlamak için bireylerin kendilerinde barındırması gereken zihinsel yetenekler olarak tanımlamıştır (Stenberg 2005). Zeka nesneler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları çözüp ayrı olan parçaların birbirleriyle olan ilişkisini analiz edip çözümleme yeteneğidir (Mayer ve Salovey 1997).

Zekâ kavramı üzerine çalışmalar yapan bir başka araştırmacı William Stern zekâyı, “kişinin düşüncesini yeni durumlara istemli olarak intibak ettirebilmesine ilişkin genel bir beceri” olarak tanımlarken kendisinden önceki tanımlara ek, karmaşık zekâ kavramına “uyum” ve “bilinç” gibi iki farklı kavram daha ilave ederek var olan bu kavramı daha da karmaşık bir hale getirerek üzerinde daha fazla araştırma yapılması gereken bir konu olmasını sağlamıştır (Kavlak 2018).

2.10. Çoklu Zeka Kuramı

Zeka kuramı insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası, bireyin doğumundan ölümüne kadar olan süreçte yaşamının her alanında kullanması gereken bir olgudur. Bu sebepten dolayı zekanın ne olduğu, hangi öğelerden oluştuğu, yaşamın çeşitli alanlarında nasıl kullanılması gerektiği gibi birçok konuda bu soruların gün ışığına çıkması için literatürde birçok çalışmalar yapılmıştır. Zeka hakkında birçok kuram ve yaklaşımlar zekayı farklı bir şekilde tanımlasalar da her birinin ortak noktası hız ve ürünün kaliteli olması düşüncesini doğurmuştur. Bireyin herhangi bir konuda hızlı düşünüp sonuç çıkarması ve sonucun doğru olması zekanın doğru ve verimli kullanıldığını gösterir.

2.10.1. Çoklu Zekâ Kuramının İlkeleri

Çoklu zeka kuramına (ÇZK) göre zekanın özelliklerini kapsayan temel özellikler şunlardır:

1. Her birey birden fazla farklı zeka alanına sahiptir.
2. Zekâ düzeyi, kişilerin kendi çabalarıyla arttırılabilir ve geliştirilebilir.
3. Her insan aktif olarak kullandığı zekaları ile özel bir duruma sahip olmaktadır. Her bireyin kendine özgü bir zeka profili vardır.
4. Zekaların her biri bireyde farklı bir gelişim sürecine sahiptir.
5. Bireyler çeşitli yöntem ve yollarla her zeka alanını geliştirebilirler.
6. Zeka alanlarının her bir alanı kendi içerisinde diğer zekâ alanlarının hepsini veya birkaçını içerir ya da farklı formlarda kendini gösterebilir.
7. Zeka değişebilir ve bir başkasına da öğretilir.
8. Zeka alanlarının her biri birbirleriyle etkileşim halindedir ve uyum içerisindedir.
9. Kişilerin zeka alanlarında hangisine sahip olduğu kişiden kişiye değişir ve bu sebeple her insan farklı zeka alanında daha fazla gelişmiş olur.
10. Zekanın bütünü dinamik bir yapıya sahiptir.
11. Zeka alanlarının her biri hafıza, algılama, algı ve problem çözme açısından birbirlerinden farklılık gösterirler.
12. İnsanın geçmiş hayatı, inancı, maneviyatı, kültürü, yaşam alanı ve bunlara benzer birçok farklı etmen zekanın gelişimini etkileyen faktörlerdir.
13. Her bireyde zeka alanlarından sadece birinin olması ender bir durumdur.
14. Gelişim ilkeleri, çoklu zeka kuramından faydalanır.
15. İnsan gelişimi üzerinde çalışılan tüm bilimsel teoriler çoklu zeka teorisini desteklemektedir.
16. Şu anda bilinen zeka türlerinden daha farklı zekalarda olabilir (Gardner 1999, Duruoğlu 2012, Uludere 2019, Armstrong 2009, Kavlak 2018).

2.10.2. Farklı Çoklu Zeka Kuramları

Zeka konusunda yapılan ilk çalışmalardan biri Spearman'ın geliştirdiği iki faktör kuramıdır. Spearman zihnin kullanıldığı her alanda rol oynayan bir zihinsel enerjinin olduğunu ortaya atmıştır ve bu enerjiyi 'g' olarak adlandırmıştır. Robert Sternberg'in geliştirdiği kuram üç boyutlu zeka kuramıdır. Sternberg zeka, akıl ve yaratıcılık olmak üzere zekanın üç boyutu olduğu fikrini ortaya atmıştır. Sternberg'in bu görüşüne göre bunlar alt başlıkta toplanarak yapılanım zekası, uyarılma zekası ve uygulama zekası olarak nitelendirilmiştir ve açıklanmıştır. Edward L. Thorndike ise çok faktör kuramını oluşturmuştur. Thorndike'ye göre zeka birbirinden bağımsız olarak ayrı faktörlerden meydana gelmektedir. Bundan dolayı genel bir zekadan bahsedilemeyeceğini söylemiştir.

Zeka'nın değil zekaların var olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle zeka ile ilgili herhangi bir problemin çözümünde birden fazla faktörün rol oynadığını söylemiştir. J. P. Guilford çok faktör (küp) kuramı isimli bir zeka kuramı geliştirmiştir. Guilford zihnin yapısı olarak adlandırdığı bu zeka kuramını ortaya çıkarmış ve ilk olarak 1959 yılında yayımlamıştır.

2.10.3. Çoklu Zekanın Ortaya Çıkışı

İnsanların zeka seviyelerinin saptanması için 1980'li yıllara kadar Alfred Binet tarafından geliştirilip uygulanan IQ testleriyle belirlenmeye çalışılması geçerli bir yaklaşımdı (Gürses 2011). Fakat Gardner 1983 yılında bu yaklaşıma karşı çıkmıştır. Gardner bireylerin zeka düzeylerinin sadece IQ testleriyle ölçülüp ele alınmasının yanlış bir yaklaşım olduğunu savunmuştur ve bu sebeple çoklu zeka kuramını geliştirmiştir.

2.10.4. Çoklu Zekanın Alanları ve Özellikleri

Gardner geliştirmiş olduğu zeka kuramında 8 zeka türünün olduğunu savunmaktadır. Bunlar;

1. Sözel - Dilsel Zekâ,
2. Mantıksal - Matematiksel Zekâ,
3. Bedensel – Kinestetik Zekâ,

4. Görsel – Uzamsal Zekâ,
5. Müzikal - Ritmik Zekâ,
6. Sosyal - Bireylerarası Zekâ,
7. Öze dönük - İçsel Zekâ,
8. Doğacı Zekâ.

2.10.5. Sözel - Dilsel Zekâ

Gardner (2010), zihin çerçeveleri adlı kitabında çoklu zeka kuramını açıklamaya ilk adım attığında çoklu zeka alanlarında ilk olarak sözel-dilsel zeka alanını müzakere etmiştir (Şenel 2016). Sözel-dilsel zekâ doğumdan önce kendini göstermektedir (Namlı 2016). Annenin bebeğe okuduğu masallar, söylediği sevgi kelimeleri, söylediği tekerlemeler, söylediği ninniler bebeğin yaşama bir adım önde başlamasına katkıda bulunabilir (Şahan 2018). Doğumdan önce kendisine hafif bir ses tonu ile kitap okunan, bebeğe şarkı söylenen ve kendileriyle konuşulan bebeklerin dilsel zekâlarının erkenden gelişmeye başladığı yapılan çalışmalarla açıklanmıştır (Namlı 2016). Dil zekâsı, sözcükleri kullanarak karmaşık durumları anlatmaktır (Karbeyaz 2018). Bireyin yaşamı boyunca kullandığı ender şeyler arasındadır dil. İnsanların iletişim halinde olmasındaki en önemli araçtır. Kişinin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan ve yapması gerekenleri öğrendikten sonra kendisinden sonraki kuşaklara aktarmasında önemli bir rol oynar. Bu yüzden Gardner çoklu zeka kuramını oluşturduğunda hem ilk olarak sözel-dilsel zeka üzerinde çalışmıştır hem de bu zeka türü üzerinde çok titiz bir şekilde çalışma yapmıştır. Dil evrensel bir kavramdır. Bireylerin yaşadıkları ortam, yaşam koşulları, kültürel farklılıkları gibi buna benzer birçok etmen insanlardaki dil gelişimini etkilemektedir. Dil gelişimi pozitif yönde etkilenen insan iletişim kurmada zorluklar çekmez, aynı zamanda kendine güvenen bir kişi olarak herkesle rahatça iletişim kurabilir. Fakat dil gelişimi negatif yönde etkilenen insan diğer insanlarla rahat bir şekilde iletişim kuramaz, çekingen ve içerisinde oluşan duygularını dışarıya aktarmakta zorluklar çeker. Dil gelişimi kişinin kendisini ifade etme yeteneğini de geliştireceğinden dolayı diğer zeka türlerini de etkilemesi muhtemeldir.

Sözel - Dilsel zekânın temelinde bulunan kapasiteleri şu şekildedir:

İkna, motivasyon ve etkili hitabet yeteneği: Sunucular, politikacılar veya dini liderlerde olduğu gibi yazılı veya sözlü; topluma güçlü bir biçimde hitap etme, konsantrasyonlarını kontrol altında tutabilme becerisidir.

Sözcüklerin anlamını ve düzeni idrak etme: Bir cümledeki veya paragraftaki sözcüklerin anlamını bilmektir. Sözcüklerin yerini değiştirerek cümlelerin anlamını değiştirebilme ve tekrar toparlayabilmedir. Örneğin sekiz sözcükten oluşan bir cümleden kaç farklı anlam barındıran cümle ortaya çıkarılabilir vb.

Açıklama, öğrenme, öğretme: Bir duyguyu, düşüncüyü yazılı veya sözlü bir şekilde başka kişilere aktarabilme becerisidir.

Mizah yoluyla anlatma yeteneği: Mizaha dayalı yapılan anlatımlarda gaye kişileri düşündürmek ve aynı zamanda eğlendirmektir. Sözcük veya sözcük öbeklerinin üzerinde değişiklik yapılarak duygu ve düşünce iletimi gerçekleştirilir. Karagöz, meddah, hiciv, ironi, bilmece gibi oyunlar.

Sözlü hafıza yeteneği: Bilgilerin hafızada barındırılması becerisidir. Bilgileri hafızaya aldıktan sonra hatırlama ve ihtiyaç duyulduğunda geri getirebilme becerisidir. Bazı kesimler ve bazı meslekler için oldukça ciddi bir beceridir.

Metalingüistik analiz: Dilbilimsel yapılar ve nizamlar ile alakalı düşünme, değerlendirme, yargıda bulunma ve bunlarla ilgili bilgi sahibi olma becerisidir (Şahan 2018).

Gardner'a (1999) göre sözlü/dilbilimsel zekanın ipuçları şunlardır:

- Hikayeler anlatmayı severler,
- Espriler yapmaktan hoşlanırlar,
- Olaylar kurgulayıp uydururlar,
- Hafızaları çok iyidir,
- Kelime oyunları oynamaktan hoşlanırlar,

- Okumayı, yazmayı, okuduğunu aktarmayı severler,
- Yaşına göre kelime kapasitesi zengindir ve etraflıdır,
- Sözel iletişimi kullanmada iyidirler (Şen 2006).

2.10.6. Mantıksal - Matematiksel Zeka

Bu zeka türünde birey sayılarla iç içedir. Bireyler sayılarla adeta dans edercesine uğraşmayı çok sever ve bunu da mantık çerçevesinde geliştirerek alanda kendilerini ilerletirler. Sayıları etkili bir şekilde kullanırlar. Bu yeteneğe sahip kişilerde gruplaştırma, mantık unsurlarını kullanma, problem çözme, soyut işlemler yapma gibi hususlar en göze çarpan olanlarıdır (Taşkın 2017). Bulmaca çözmeyi, sayısal problemler çözmekten hoşlanırlar. Mantıksal-Matematiksel zeka alanının özündeki kapasiteler şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Soyut kavramları tanıma: Ortamdaki örüntüleri karakterize edebilme yeteneğidir.
- b) Tümevarım vasıtasıyla akıl yürütme: Parçalardan bütüne ulaşma sürecidir.
- c) Tümden gelim vasıtasıyla akıl yürütme: Bütünden parçalara ulaşma mantığıdır.
- d) Bağlantı ve ilişkileri ayırt edebilme: Anlamlı ve önemli olanları karakterize edebilmektir.
- e) Karmaşık hesaplamalar yapma: sadece sayı ilişkileri ve matematik işlemlerini değil; bunları günlük yaşamda kullanabilme yeteneğini de barındırır.
- f) Bilimsel yöntemi kullanma: Bu süreçte gözetme, yargılama, hesaplama, karar verme ve uygulama aşamaları bulunmaktadır (Uludere 2016).

Mantık ve matematik ile ilgili alandaki zekanın güçlü olduğu bireyler, olguları belirli gruplara ayırarak, durumların aralarında mantıksal bağlar kurarak, olguların tespit edilmiş boyutlarını nicelik ile ilgili biçimde sayısal hale getirip hesap yaparak ve durumlararası bazı elle tutulamayan bağlantılar üzerinde düşünerek en iyiyi öğrenmektedirler (Sevinç 2016). Bu zeka alanına sahip olan bireyler olayların ortaya çıkış sebeplerini sorgularlar. Durumlar karşısında neden-sonuç ilişkisi kurmaya yatkındırlar.

Mantıksal - Matematiksel zekânın temelindeki kapasiteleri şu şekildedir:

Soyut yapıları fark etme: Çevredeki tekrarlayan olguları fark edebilmedir. Salyangoz kabuğu, kozalak, tavus kuşunun tüyleri, örümcek ağları, bal peteğindeki örüntüleri farkına varabilmedir.

Tümevarım yoluyla akıl yürütme: Gözlemlenen tekil olgulardan hareketle genel yargıya erişmektir. Genelde deneysel bilimlerin kullandığı bir akıl yürütme metodudur.

Tümden gelim yoluyla akıl yürütme: Genel unsurlardan hareket edip özel olgular ile alakalı bir yargıya erişmektir.

Bağıntıların farkına varma: Günlük yaşamda karşılaşılan verileri sıralama ve gruplama becerisidir.

Karmaşık hesaplar yapma: Okulda öğrenilen matematiğin teoride kalmaması, uygulamalı yaşamda değerlendirilebilmesidir.

Bilimsel yöntemi kullanma: Bu yöntemde karşılaşılan sorunlarla önce gözlem yapılır; sonrasında ölçme, sonucunda ise bir yargıya ulaşma ve karar verip tatbik edilmektedir (Şahan 2018).

2.10.7. Bedensel - Kinestetik Zekâ

Bedensel zeka, bedeni son derece hassas ve etkili bir biçimde kullanabilme becerisi, bedeni bir bütün ve parça şeklinde (el, kol, parmak) kullanabilme düzeyidir (Sargın 2016). Bedensel-kinestetik zekâyâ sahip olan bireyler kendilerini genelde el, kol hareketleri yaparak yani benden dilini kullanarak ifade ederler (Namlı 2016). Bu zekanın özelliği, bedenin çeşitli şekillerde hem anlatmak amacıyla hem de bir amaca erişmek için beceriyle kullanılabilmesidir (Uludere 2016). Duygu ve düşünceleri anlatmaya çalışırken bedenini kullanma, bedene hükmetmek, hareketleri, jest ve mimikleri, zihin ve beden

işlevlerini etkili ve verimli bir biçimde kullanabilme yeteneğidir (Kavlak 2018). Bedensel-kinestetik zeka bedeninin hem bir durumu ifade ederken hem de belli bir hedefe, amaca ulaşmada hünerle kullanılabilmesidir (Gardner 2010). Bu zeka türü birçok farklı araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Bedeni bir amaca erişebilmek için ve bir durumu, bir olguyu ifade ederken vücudu, elleri, kolları, jest ve mimikleri etkili bir biçimde kullanabilme becerisidir. Dansçılar, aktörler, doktorlar, illüzyonistler, atletler, sporcular bedensel-kinestetik zekâ alanına örnek olarak gösterilebilir.

Bedensel - Kinestetik zekânın temelindeki kapasiteler şunlardır:

- a) Bedenin hareketlerini kontrol edebilme,
- b) Vücudu tamamıyla iyi kullanabilme,
- c) Beden dili becerileri,
- d) Önceden planlanmış beden hareketlerine hakim olma,
- e) Vücudun farkında olma,
- f) Zihin ve beden arasında kuvvetli bir ilişki oluşturma (Uludere 2016).

Bedensel - Kinestetik zekânın temelindeki kapasiteleri şu şekildedir:

Vücut hareketlerinin kontrolü: Kişide bulunan bu kapasite aracılığı ile birden fazla hareket hakimiyet altına alınır. Yürürken sakız çiğneme gibi.

Planlı vücut hareketlerinin kontrolü: Gündelik yaşamdaki birtakım hareketleri farketmeden öğreniriz. Bir süre sonra bu öğrenilen hareketler bireylerde refleks halinde kendini gösterir. Ata binme, koşma, spor yapma gibi.

Bedenimizi dinleme: Kişinin vücudunu iyi tanınması, vücudun gönderdiği uyarıcıları doğru zamanda ve doğru şekilde algılaması ve fark etmesidir. Başka bir deyişle vücudu ile tamamen bir bütün olmasıdır. Müsabaka esnasında futbolcu bir darbe aldıktan sonra o aldığı darbenin oyuna devam ederse kendisini sakatlayacağını düşünerek oyundan çıkması gibi.

Beden ve zihin arasındaki bağ: Bilinçte oluşan yoğun düşüncelerin vücudumuza tesir etmesi ve bu etkiden dolayı tepki vermesidir. Limon düşünülüğünde ağzın bürünmüş olduğu biçim gibi.

Pantomim: Yaşanılan çevredeki bireylerin gözlemlenip ve bireylerin kendilerine ait beden dilinin farkında olması durumudur. Tiyatro, drama ve iyi taklit yapma gibi.

Bedeni bir bütün olarak etkili kullanma: Vücudunu iyi bir biçimde eğiten kişiler onu kendi istekleri doğrultusunda yönlendirebilirler. Mesela bir basketbolcunun atışını tamamlayabilmesi için topu tutuş şekli dahi çok önemlidir (Şahan 2018).

2.10.8. Görsel - Uzamsal Zekâ

Bu zeka türü baskın olan bireyler çizim yapmayı, bir şeyleri resmetmeye çok yatkındırlar. Görsel-uzamsal zeka, boşluğu bellekte canlandırabilme becerisidir (Sargın 2016). Görsel-uzamsal zekâsı kuvvetli olan bireyler, resimler, imgeler, çizgiler ve şekillerle düşünme ve üç boyutlu nesneleri algılama yeteneğini iyi kullanırlar (Susar2006). Görsel-uzamsal dünyayı tamamıyla kavrayabilme ve kavramış olduğu dünyayıbelirli bir şekle çevirebilme becerisidir (Ünal 2017). Bu zeka türü birçok farklı araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Uzamsal zeka, dünyadaki neredeyse her şeyi zihinde canlandırıp önce zihinde o olguyu resmedip daha sonra dışarıya yani kağıdaresmetmedir. Uzamsal zekanın temeli, görsel dünyanın doğru bir şekilde algılanması,algılanan ilk şeyi değiştirmesi ve onun üzerinde dönüşümler yapabilmesi, görsel deneyimin fiziksel bir uyarıcının olmasa dahi tekrar üretebilmesidir (Gardner 2010).

Uzamsal zekâ, harita mühendisi, pilot, denizci, ressam, tasarımcı, mimar, satranç oyuncusu, grafik sanatçısı ve heykeltıraş gibi meslek ve ilgili gruplarda gelişmiş olması beklenmektedir.

Bu zekaya sahip insanların bazı belirgin özellikleri şunlardır:

- Renklere karşı çok ilgilidirler.

- Haritaları, grafikleri ve tabloları bir paragrafa veya düz metinlere göre çok daha iyi kavrarlar.
- Hayal güçlerini muazzam bir biçimde kullanırlar.
- Filmleri, slaytları ve görsel sunuları izlemekten hoşlanırlar.
- Okuma kitaplarına karalama yaparlar.
- Ayrıntıları derinlemesine incelerler ve onlarla tasarım yaparlar.
- Yön tasvirleri yeterince güçlüdür.
- Bir şeye bakarken sözcüklerden ziyade görsel şeylere daha çok odaklanır ve dikkatlerini oraya yoğunlaştırırlar (Taşkın 2017).

Görsel - Uzamsal zekânın temelindeki kapasiteleri şu şekildedir:

Hayal gücü: Çocukluk çağında daha aktif kullanılan sonsuz hayal gücü birçok zaman elde edilen bilgiden daha önemlidir. Çocukların hayallerinde bazen futbolcu, bazen basketbolcu, bazen prens bazen de prenses olması gibidir.

Zihinde canlandırma: Zihinde canlandırma olayları, olguları, bireyleri, durumları, şekilleri, renkleri, desenleri o an zihinde adeta yaşıyormuşçasına hayal etme gücüdür. Örneklendirecek olursak bir parçada yapılan betimleme ile parçayı okudukça kendimizi beş duyu organımızla ordaymış gibi hissetmemizdir diyebiliriz.

Yön bulma: Gidilecek olan bir konumu, yeri , mekanı eli ile koymuş gibi rahatlıkla bulmadır. İyi yol tarif etme, veya bulutların mevcut vaziyetine göre rüzgârın yönünü hesaplayabilme, havadaki bulutların geliş yönüne bakarak hava durumu tahmini yapma yeteneğidir.

Nesneler arasında ilişki kurma: Mangala, revers, satranç, kapsül, sudoku gibi zeka oyunlarında rakibinin yapacağı hamlelerini önceden tahmin edebilme yeteneğidir.

Grafik oluşturma: Duygu, kavram, nesne, durum, fikir veya doğayı grafiklerle, çizimlerle anlatabilme yeteneğidir. Resim, heykel, fotoğraf, tasarım vb. örnek verilebilir.

Objelerin farklı açılardan benzerliklerini ve farklılıklarını bulma: Kompleks perspektiflerden nesnelerin birbiri arasındaki benzerliği ya da farklılığı anlayıp tanıyabilme yeteneğidir.

Zihinsel manevra yapma becerisi: Görsel olarak kavranılan, ve nesnelde var olan resmin birbirinden farklı olması halidir. Hayal gücü ile hareket eden veya bakıldığı zaman iki farklı biçimde algılanan resim ve görsellerdir. Mesela Optik illüzyonlar buna bir örnektir (Şahan 2018).

2.10.9. Müzikal - Ritmik Zeka

Müzik kimi zaman insanların kederine, üzüntüsüne veya mutluluğuna eşlik eden, kimi zaman içerisindeki coşkuyu dışarı yansıtmak için bir araç olarak kullanılan, kimi zaman kişinin içerisinde barındırdığı duygu ve düşünceleri dışa yansıtmasına yardımcı olan, kimi zaman ise rahatlamak amacıyla dinlenen ve söylenen insanoğlunun çok önceden ortaya çıkardığı bir araçtır.

Bu zeka alanı, ton, ritim ve tını ayırt etme zeka alanı olarak açıklanmaktadır (Ayhan 2016). Bireyin bir müzik örüntüsüne veya bir müzik türüne duyarlılık seviyesi ve coşkusal tepki verme becerisi ile başladığı söylenmektedir (Ayhan 2016). Müziğin bütün biçimlerini algılayabilme, karakterize etme ve anlatabilme becerisidir (Al 2016). Müziksel-ritmik zeka, bireyin müzik biçimlerini algılayabilmesi, karakterize edebilmesi ve anlatabilme yeteneğidir (Özet 2018). Ritim, ses ve müziksel zeka alanı olarak isimlendirilebilir (Polat 2018). Bu zeka türü birçok farklı araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır.

Bu zeka türüne sahip olan bireyler şarkı söylemeyi, herhangi bir müzik aletini çalmayı severler. Bu zekâsı baskın olan kişilerin bir şeyi en iyi öğrenme yolu etkili olarak ritim, melodi ve müzikle öğrenme yoludur.

Müziksel zekası yüksek bireylerin ortak özellikleri şunlardır:

- Müzik aleti çalmaya yatkındırlar.

- Elleri ve ayakları ile rahatlıkla ritim tutabilirler.
- İşittikleri seslere oldukça hassastırlar.
- Sesleri birbirinden kolaylıkla karakterize edebilirler.
- Güzel şarkı söyleme yeteneğine sahiptirler.
- Bir müzik işittiklerinde kayıtsız kalamaz ve farkında olmaksızın müziğe eşlik ederler (Polat 2018).

Müziksel - Ritmik zekânın temelindeki kapasiteleri şu şekildedir:

Ritim ve müziğin yapısına önem verme: Müziğin duygularımızı etkilediğini anlatır. Müzik bizleri bazı zamanlar motive eder, bazı zamanlar kederlendirir ve bazı zamanlar da canlandırır, coşkulu bir hale getirir.

Seslere duyarlı olma: Çevremizdeki seslere karşı duyarlı olmayı ve sesleri karakterize etmeyi anlatır. Çok sesli ve birçok müzik aletini barındıran bir orkestrada şefin en küçük kusuru dahi fark edebilmesi gibi.

Ton ve ritimleri ayırt etme becerisi: Günlük hayattaki ses ve ritimlere duyarlı ve hassas olma durumudur. Hüzünlü bir insanın konuşmasındaki ritimleri fark edebilme gibi.

Müziksel şemalar oluşturanları fark edip bilme: Bazı müziklerin bazı makul olaylarla ilişkilendirilmesidir. Örneğin kendi medeniyetimizde mehter marşı ile milli hislerimizin hemen harekete geçirilmesi gibi (Şahan 2018).

2.10.10. Sosyal - Bireylerarası Zekâ

Bu zeka alanı baskın olan bireyler, insanların duygularını anlayabilme, farklılıkları analiz etme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğine sahiptirler. Bu zeka alanı yüksek kişiler grup içerisinde işbirliği yapma, uyum çerçevesinde çalışma, diğer bireylerle etkili bir biçimde iletişime geçme özelliği barındırırlar (Aygül 2015). Sosyal-bireyler arası zekâ alanı; kişilerle güçlü iletişime geçebilme, grupla çalışma, uyum sağlama, düşünce alış

verisinde bulunabilme, ikna edebilme yeteneğidir (Kemeç 2016). Beynin ön lobunda olan sosyal-kişilerarası zekâ alanı, insanların duygularını, istek ve ihtiyaçlarını algılama, başka kişilerle güçlü bir iletişim kurabilme becerisidir. (Demir 2016). Toplumsal zekâ olarak da adlandırılan sosyal-bireylerarası zekâ kişileri tanımak ve onlarla güçlü bir biçimde iletişime geçme becerisidir (Yılmaz 2010). Bu zeka türü birçok farklı araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır.

Sosyal - Bireylerarası zekânın temelindeki kapasiteleri şu şekildedir:

Etkili iletişim kurma yeteneği: Yalnızca sözlü iletişime geçme değil, bunun yanında bazı zamanlarda sözler olmadan da anlatılmaya çalışılan şeyi anlamaktır. Beden dili, jest, mimik, ses tonu gibi özelliklerden mana çıkarabilmektir.

Bireylerin duygularını okuyabilme: Etrafımızdaki bireylerin duygu durumlarını anlayabilmektir. Öfkeli, sevinçli, kederli vb.

İşbirliği yapabilme: Takım halinde yapılan faaliyetlerde dayanışma çatısı altında yeni ürünler ortaya koymadır.

Bakış açısını ayarlayabilme: Kişileri dinlerken hadiseler kendilerinin bakış açısından bakabilme yeteneğini anlatır. Kişileri dinlemeye başlamadan önce zihnimizdeki baskın düşüncelerden uzaklaşmayı anlatır. Dinlenen insanın ne anlatmak istediğine konsantre olmayı ifade eder.

Empati kurma: Diğer kişilerin duygu, düşünce, bakış açısı, yaşama şartlarının farklı olabileceğini kabul etmeyi anlatır. Burada karşıdaki birey ile aynı fikirde olma gibi bir kaide yoktur, başkasının görüşünü önemseme ve kabullenme durumu söz konusudur.

Sinerjiyi yönetebilme: Grup çalışmalarında ortaya çıkan eserin, bireylere değil gruba ait olduğuna inanma durumudur. Eğer böyle bir inanç olursa meydana gelen enerji konsantrasyonu arttırarak olumlu duyguların saçılmasına sebep olur (Şahan 2018).

2.10.11. Öze Dönük - İçsel Zekâ

Öze dönük-içsel zekâ, insanın kendisini tanıması ve kendisi hakkındaki barındırdığı bu bilgi ve anlayış ile yaşadığı çevrede uyumlu tutumlar göstermesi becerisidir (Ermiş 2012). Bireyin kendisini anlayıp çözmesi ve kendi hakkında tutarlı ve etkili bir profil elde etmiş olmasıdır (Zeteroğlu 2014). Bireyin kendisinin kim olduğunu, limitlerini, arzularını, tepkilerini, ilgilerini kavrama düzeyidir (Öztürk 2012). Bireyin kendi duygu ve düşüncelerini, duygusal tepki düzeyini, düşünme sürecini tanıma ve kendisiyle alakalı belirli amaçlar ortaya çıkarabilme becerisidir (Yaz 2013). Bu zekâ türü ile insanın kendisi hakkında tarafsız bir biçimde değerlendirme yapması, barındırdığı duyguların, ihtiyaçların veya hedeflerinin bilincinde olması, kendisini iyi disipline etmesi ve özgüven gibi beceriler vurgulanmaktadır (Ürgüp 2015). Öze dönük – içsel zekasıilerlemiş insanlar kendilerini iyi tanırlar ve çevreleriyle uyumlu tutum göstererek yaşarlar (Yabansu 2015). Bu zeka türü birçok farklı araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Bu zeka alanına sahip bireyler, kendilerini tanıma, buna göre kendisine özgü bir yaşam tarzı ortaya koyma, bir problemin çözümünde ani kararlar vermektense önce düşünüp sonra bir karara ulaşma özelliğini taşıma, kendinde barındırdığı yaşam ilkeleriyle yaşamına yön verme ve yaşamış olduğu çevreyle etkileşim ve iletişim kurarken kendi ilkelerine göre tutum ve davranışlar sergileyerek yaşama özelliklerini taşırlar.

Gardner öze dönük- içsel zekanın üç temel ögesi olduğunu söylemiştir. Bunlar;

1. Bireyin kendi iç dünyasının bilincinde olması,
2. Kişinin duygu ve düşünceleri karakterize edebilmesi,
3. Bütün bunları, tutumları kavrama ve yönlendirme gayesi ile sarf etmek (Özbay 2013).

Kişisel içsel zekası gelişmiş olan bireylerin bazı özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- * Kişisel çalışma yapmaktan haz alır.
- * Kendisinde bulunan zayıf ve güçlü yönleri hususunda objektif bir bakış açısına sahiptir.
- * Hakkında fazla söz etmediği, kendisinin en az bir tane hobi alanı bulunur.

- * Özgüveni ve saygısı yüksek seviyededir.
- * Elde ettiği başarılarından ve başarısızlıklarından ders çıkarır.
- * Yaptığı bir işi bilerek yapar ve bir şeyi yaparken kimseye danışmaz.
- * Yaşamdaki hedefinin farkındadır ve bu hedefe yönelik planlamalar yapar ve ona göre tutum oluşturur.
- * Bağımsız olma çabasında olur.
- * Duygularını, hislerini, düşüncelerini açık bir biçimde söyler.
- * Kendi konsantrasyonunu yüksek tutma becerisine sahiptir (Yaz 2013).

Öze dönük - İçsel zekânın temelindeki kapasiteleri şu şekildedir:

Odaklanma: Yaşam alanındaki diğer etkenlerden soyutlanarak yalnızca yapılan işe yoğunlaşmayı belirtir. Ders dinlerken çevredeki diğer seslerin farkına varmayız.

Düşünsellik: Gündelik yaşamdaki birçok etkinliği önce düşünüp, sonra hayata geçiririz. Bu yeterlilik düşüncelerimizin ayrıntılarının ne kadar önem arz ettiğini kavramamızı ve ona göre karar vermemiz gerektiğini belirtir.

Üst biliş: Bireyin kendine özgü düşüncelerinin bilincinde olması, düşüncenin birçok farklı taraflarını kavraması durumudur. Bir problem ile karşılaşıldığında önce düşünüp, sonra karar vermesi ve problemin süzgeçten geçirilmesidir.

Duyguların farkındalığı: Hadiseler karşısında vereceğimiz tepkileri bilme, bazen akıpgiden yaşamın fark edemeyeceğimiz duygularımızı oraya çıkarma becerisidir. Bireyde bu yetenek edinilirse kendimizi daha iyi ilerletmiş oluruz.

Özünü tanıma ve önem verme: Evrendeki bütün bireylerin kardeş olduğunu kabullenme, kendimizi yaşamış olduğumuz dünyanın bir parçası olarak görme ve buna uygun bir şekilde hayat sürülmesi gerektiğini belirtir.

Akıl yürütme ve düşünme becerileri: Akıl yürütmenin farklı düzeyleri vardır. Bu beceriye sahip kişiler kendi düşünme sistemlerine akıl yürütme basamaklarını uygularlar ve bu şekilde daha akılcı ürünler ortaya koymuş olurlar (Şahan 2018).

2.10.12. Doğacı Zekâ

Doğacı zeka alanı Gardner tarafından 1995 yılında ortaya çıkarılmış olup bitki topluluklarını ve hayvan çeşitlerini tanıma, doğal yaşamdaki incelikleri anlayabilme, kayalar ve depremler gibi farklı özelliklere karşı hassas olma gibi özellikleri içermektedir (Öztürk 2014). Doğa zekâsı ile bir kişinin bir biyolog bakış açısıyla hayvanlar ve bitkiler gibi doğada bulunan canlıları tanıması, onları belli karakteristik çeşitliliklerine bağlı olarak gruplandırması ve diğer türlerden ayırt edebilme yetenekleri veya bir jeolog bakış açısıyla evren doğasının bulutlar, kayalar veya depremler gibi farklı karakteristiklerine karşı yoğun alakalı ve hassas olması belirtilmektedir (Şenocak 2012). Doğanın sembollerini ve dengesini kavrama, doğada var olan canlıları tanıma, onları barındırdıkları karakteristik özelliklerine bağlı olarak gruplandırma ve diğerlerinden ayırabilme becerisidir (Pekdemir 2014). Doğacı zekâ alanı baskın olan bir birey; doğa ortamında çalışmayı, hayvan ve bitkileri araştırmayı seven kişilerdir (Kartal 2012). Evreni, dağları, denizleri, bitkileri, hayvanları, mineralleri, mevsimleri tanıma, onları kendi içerisinde belirli özelliklerine göre gruplandırma becerisidir (Altınsoy 2011). Gardner tarafından açıklanan son zeka türüdür ve doğal çevreyi anlama, tanımayı içerir. Birçok farklı çiçekleri ayırt edebilen, çeşitli hayvanları isimlendirebilen, ayakkabı, araba, giysi çizimlerini ortak gruplarda birleştirebilen çocuklarda bu zekânın ilerlemiş olduğundan bahsedilebilir (Karakurt 2012). Kişilerin çevrenin kendini belli eden çeşitliliklerini fark edip tanımasına, gruplandırmasına ve düzenlemesine olanak sağlayan zekâ türüdür (Karabacak 2012). Bu zeka alanı, kişinin çevresindeki hayvan ve bitki topluluğunu tanıyabilmesi, onlarla ilgilenmesi veya hoş bir biçimde onlarla iletişim kurmasını içerir (Babacan 2012). Kişinin, etrafını bilmesi ve kavramasıyla alakalı olan zekâ alanıdır (Acar 2013). Bu zeka türü birçok farklı araştırmacı tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır.

Doğacı zeka alanı baskın olan bireyler, sağlıklı bir alan oluşturma bilincini barındırırlar ve etrafındaki doğal kaynaklara, hayvanlara ve bitkilere karşı ilgilidirler (Kozagaç 2015). Bu zeka alanı baskın olan bireyler doğa fotoğrafları çekmeyi, doğal yaşamı, doğayı, bahçe ve parkları, yeşil alanları, teleskop ve mikroskop kullanarak doğayı incelemekten çok hoşlanırlar.

Doğa zekâsının temelindeki kapasiteleri şu şekildedir (Şahan 2018):

Doğayı iyi tanıma: Doğayı iyi bilmeyi ifadesini temsil eder. Doğadaki renk, koku, ses gibi uyarıcıların nerden geldiğini, nasıl oluştuğunu iyi bilirler. Açık havada doğal çevre ile baş başa kaldığında, kendini gayet rahat hissetme tutumlarını içerir.

Bitki örtüsüne duyarlı olma: Doğal bitki örtüsüne hakim olma, ayırt edebilme, yeryüzüne etkilerinin ne olduğunu bilmeyi anlatır.

Canlılar ile iyi ilişkiler kurma: Çevredeki canlıları fark etmeyi, onlarla ilgilenmeyi; doğal yaşam alanlarının zarar görmemesi ve nesillerinin devam etmesi için savaşmayı anlatır.

Doğanın verdiği tepkilere duyarlı olma: Doğanın vermiş olduğu tepkileri kavrama ve çevreye yardımcı olmayı kapsar. Kişi ve doğanın karşılıklı etki-tepki olgusunun bilincinde olmayı kapsar.

Bitki yetiştirme: Bitki yetiştirirken; verimli olmasına ve hastalıkları aza indirmeye yönelik faaliyetleri bilinçli bir biçimde yapmayı kapsar.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın gereç ve yöntemi hakkında bilgiler verilmiştir. Her aşama ayrıntılı olarak ele alınmış, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, araştırmacının rolü, veri toplama araçlarının saha uygulama süreci, verilerin toplanması ve bilgisayar ortamına aktarılması son olarak verilerin analizi konularına yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Araştırmanın evreninde mevcut olan sporculardan, 2018-2019 sezonunda Hatay ilinde 4 farklı branşta (futbol, voleybol, basketbol, futsal) bulunan rastgele farklı sporculardan seçilmiş 414 sporcuya ulaşılmıştır.

Anketler, gönüllü sporcuların kulüp antrenörlerinden izin ve randevu alınarak, 2019 yılı Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs ve Haziran ayı içerisinde, müsabaka sahasında veya antrenman ortamlarında doldurulmuştur.

3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Ölçüm Düzeyi

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak araştırma kapsamında araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, “Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeği” ve “Çoklu Zeka Envanteri” kullanılmıştır.

3.3. Araştırmada Kullanılan Ölçekler

Araştırmanın bu bölümünde kişisel bilgi formu, bilişsel davranışçı ve fiziksel aktivite ölçeği ve çoklu zeka envanterine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Veri toplama aracının ilk bölümünde katılımcıların sosyo-demografik özellikleri olan; yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi, spor branşı, spor yaşı ve hobi alanı bağımsız değişkenlerine yönelik soruların bulunduğu kişisel bilgi formu yer almaktadır.

3.3.2. Bilişsel Davranışçı ve Fiziksel Aktivite Ölçeği

Araştırmanın ikinci bölümünde katılımcıların bilişsel davranışçı ve fiziksel düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmış olan ölçek yer almaktadır. Bilişsel davranışçı ve fiziksel aktivite ölçeği, Schembre ve arkadaşları tarafından 2015 yılında geliştirilmiş ve Eskiler ve arkadaşları tarafından 2016 yılında Türkçeye uyarlanan ölçek; Sonuç Beklentisi, Öz Düzenleme, Kişisel Engeller olmak üzere 3 alt boyut ve toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan tüm ifadeler “1=Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum” şeklinde 5’li Likert Tipi derecelendirme ile puanlanmaktadır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans oranı %54,12’dir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .84$, alt boyutlara ait değerler ise Sonuç Beklentisi =.85 Öz Düzenleme =.79 ve Kişisel Engeller =.64 şeklinde sıralanmaktadır.

3.3.3. Çoklu Zeka Envanteri

Veri toplama aracının üçüncü bölümünde katılımcıların çoklu zeka alanlarının belirlenmesi amacıyla hazırlanmış olan çoklu zeka envanteri yer almaktadır. Bu veri toplama aracı Demirtaş ve Duran (2007) tarafından, Gardner (1990) , Selçuk ve diğerlerinden (2003) yararlanılarak sekiz farklı zekâyı ölçmek için geliştirilmiştir 1. Bu ölçeğin güvenirlik testi ve faktör analizi Duran ve Demirtaş tarafından yapılmıştır. Bunun için ölçek 76 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edildi. Bu analiz sonucunda ölçme aracının Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.884 olarak hesaplandı. Aynı zamanda ankete faktör analizi uygulandı, bu uygulama sonucunda 0.40’tan daha düşük puana sahip maddeler anketten çıkarıldı. Öğrencilerin baskın zekasını ortaya çıkarmak için uygulanan “Çoklu Zekâ Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği”nde 8 farklı zeka alanının her biri için 5 soru,

toplamda 40 soru öğrenciye uygulanmıştır. Öğrenciler her bir maddeye katılma derecelerini belirlemek amacıyla; 5 “Tamamen Katılıyorum”, 4 “Katılıyorum”, 3 “Kısmen Katılıyorum”, 2 “Katılmıyorum” ve 1 “Hiç Katılmıyorum” olmak üzere 5 seçenekten birini işaretlemişlerdir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla verilerinin analizinde, aritmetik ortalama, standart sapma, frekans/yüzde, normal dağılım testi, (Kolmogorov-Smirnov test), gibi betimsel istatistiklerin yanında, ikili karşılaştırmalarda t-testi (Mann-Withney U test), çoklu karşılaştırmalarda varyans analizi (Kruskal Wallis-H test) yapılmıştır. Varyansanalizi testinden sonra anlamlı farklılığın hangi gruplarda olduğunu belirlemek için yapılan ikili karşılaştırmalardan kaynaklanabilecek tip I ve tip II hataları önlemek için bonferroni düzeltme yöntemi kullanılmıştır (branş değişkeni için anlamlılık düzeyi (0.05). Yapılan Mann-Withney U testi testi miktarına (6) bölünmüş ve anlamlılık düzeyi 0.008 olarak belirlenmiştir). Bağımsız değişkenlere ilişkin normal dağılım testi sonuçları tezin ekler kısmında sunulmuştur (EK-4.-8).

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde nitel verilerin analiz sonuçlarına dayalı bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmada rastgele farklı branşlardan seçilmiş 414 sporcu ile görüşülmüştür.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler üzerinde yapılan analizlere ilişkin sonuçlar bu bölümde raporlanmıştır. Araştırmanın demografik değişkenlerine ait analiz sonuçları tablo 1’de sunulmuştur.

Çizelge 4.1. Sporcuların demografik özelliklerine göre istatistiksel dağılımları

Değişkenler	N	%	Değişkenler	N	%
Cinsiyet			Eğitim		
1. Kadın	87	21.0	1. Lise ve altı	240	58.0
2. Erkek	327	79.0	2. Üniversite ve üstü	174	42.0
<i>Toplam</i>	<i>414</i>	<i>100.0</i>	<i>Toplam</i>	<i>414</i>	<i>100.0</i>
Gelir	N	%	Hobi		
1. Düşük	80	19.3	1. Sportif hobi	374	90.3
2. Orta	308	74.4	2. Sosyal Hobi	40	9.7
3. Yüksek	26	6.3	<i>Toplam</i>	<i>414</i>	<i>100.0</i>
<i>Toplam</i>	<i>414</i>	<i>100.0</i>			
Branş					
1. Futbol	298	72.0			
2. Futsal	61	14.7			
3. Basketbol	33	8.0			
4. Hentbol	22	5.3			
<i>Toplam</i>	<i>414</i>	<i>100.0</i>			
Spor yaşı (N=414)					

Çizelge 4.1.’i incelediğimizde, sporcuların cinsiyet değişkenine göre, % 79,0’ının erkek, % 21,2’sinin ise kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Sporcuların eğitim durumu

değişkenine ilişkin sonuçlara göre, % 58,0'mın lise ve altı öğretim programlarından mezun olduğu, 42,0'mın ise üniversite ve üstü öğretim programlarından mezun olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi değişkenine göre dağılım, sporcuların % 19,3 ile düşük gelir düzeyi grubunda, % 74,4 ile orta gelir düzeyi grubunda, % 6,3 ile de yüksek gelir düzeyi grubunda yer aldığını göstermektedir. Sporcuların % 90,3'ü sportif bir hobi ile uğraşırken, % 9,7'si ise sosyal bir hobi ile uğraşmaktadır. Sporcuların branş değişkenine göre dağılımları ise, % 72,0 ile futbol, % 14,7 ile futsal, % 8,0 ile basketbol ve % 5,3 ile voleybol branşı şeklinde gerçekleşmiştir.

Çizelge 4.2. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Cinsiyet	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Sonuç Beklentisi	1. Kadın	87	245.64	21371.00	10906.000	.001
	2. Erkek	327	197.35	64534.00		
Öz Düzenleme	1. Kadın	87	219.89	19130.50	13146.500	.275
	2. Erkek	327	204.20	66774.50		
Kişisel Engeller	1. Kadın	87	172.72	15026.50	11198.500	.002
	2. Erkek	327	216.75	70878.50		
Doğacı Zeka	1. Kadın	87	210.94	18352.00	13925.500	.762
	2. Erkek	327	206.58	67553.00		
Kişisel İçsel Zeka	1. Kadın	87	205.39	17869.00	14041.000	.853
	2. Erkek	327	208.06	68036.00		
Görsel Uzamsal Zeka	1. Kadın	87	219.56	19101.50	13175.500	.289
	2. Erkek	327	204.29	66803.50		
Kişilerarası Sosyal Zeka	1. Kadın	87	215.97	18789.00	13488.000	.456
	2. Erkek	327	205.25	67116.00		
Mantıksal Matematiksel Zeka	1. Kadın	87	184.66	16065.00	12237.000	.045
	2. Erkek	327	213.58	69840.00		
Bedensel Kinestezik Zeka	1. Kadın	87	231.76	20163.50	12113.500	.033
	2. Erkek	327	201.04	65741.50		
Sözel Dilsel Zeka	1. Kadın	87	202.37	17606.50	13778.500	.652
	2. Erkek	327	208.86	68298.50		
Müziksel Ritmik Zeka	1. Kadın	87	201.49	17529.50	13701.500	.597
	2. Erkek	327	209.10	68375.50		

*P<0,05; N (414)

Cinsiyet değişkeni ile bağımlı değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın tespitine yönelik t-testi sonuçları çizelge 4.2.'de sunulmuştur. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasında cinsiyete göre, anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan Mann-Withney U testi sonucunda, sonuç beklentisi ($U=10906.000$, $p<0.05$), kişisel engeller ($U=11198.500$, $p<0.05$), mantıksal matematiksel zeka ($U=12237.000$, $p<0.05$) ve bedensel kinestetik zeka ($U=12113.000$, $p<0.05$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken, öz düzenleme ($U=13146.500$, $p>0.05$), doğacı zeka ($U=13925.500$, $p>0.05$), kişisel içsel zeka ($U=14041.000$, $p>0.05$), görsel uzamsal zeka ($U=13175.500$, $p>0.05$), kişilerarası sosyal zeka ($U=13488.000$, $p>0.05$) sözel dilsel zeka ($U=13778.500$, $p>0.05$) ve müziksel ritmik zeka ($U=153701.500$, $p>0.05$) alt boyutları arasında ise, istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Cinsiyet değişkenine ait sıra ortalamalarına bakıldığında, kadın sporcuların sonuç beklentisi (245.64) ve bedensel kinestetik zeka (231.76) alt boyutu sıra ortalamalarının, erkek sporcuların sonuç beklentisi (197.35) ve bedensel kinestetik zeka (201.04) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek sporcuların ise kişisel engeller (216.75) ve matematiksel mantıksal zeka (213.58) alt boyutu sıra ortalamalarının, kadın sporcuların kişisel engeller (172.72) ve matematiksel mantıksal zeka (184.66) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 2).

Çizelge 4.3. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Eğitim Durumu	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Sonuç Beklentisi	1. Lise ve altı	240	194.83	46758.50	17838.500	.010
	2. Üniversite ve üstü	174	224.98	39146.50		
Öz Düzenleme	1. Lise ve altı	240	197.86	47486.00	18566.000	.053
	2. Üniversite ve üstü	174	220.20	38419.00		
Kişisel Engeller	1. Lise ve altı	240	215.64	51753.50	18926.500	.103
	2. Üniversite ve üstü	174	196.27	34151.50		
Doğacı Zeka	1. Lise ve altı	240	204.15	48995.50	20075.500	.502
	2. Üniversite ve üstü	174	212.12	36909.50		
Kişisel İçsel Zeka	1. Lise ve altı	240	200.72	48173.00	19253.000	.174
	2. Üniversite ve üstü	174	216.85	37732.00		

* $P<0,05$; N (414)

Çizelge 4.3. (Devam) Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin eğitim durumu değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Eğitim Durumu	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Görsel Uzamsal Zeka	1. Lise ve altı	240	198.47	47633.00	18713.000	.071
	2. Üniversite ve üstü	174	219.95	38272.00		
Kişilerarası Sosval Zeka	1. Lise ve altı	240	203.20	48769.00	19849.000	.390
	2. Üniversite ve üstü	174	213.43	37136.00		
Mantıksal Matematiksel Zeka	1. Lise ve altı	240	208.81	50115.00	20565.000	.793
	2. Üniversite ve üstü	174	205.69	35790.00		
Bedensel Kinestezik Zeka	1. Lise ve altı	240	197.43	47384.00	18468.000	.044
	2. Üniversite ve üstü	174	221.39	38521.00		
Sözel Dilsel Zeka	1. Lise ve altı	240	206.77	49624.00	20704.000	.883
	2. Üniversite ve üstü	174	208.51	36281.00		
Müziksel Ritmik Zeka	1. Lise ve altı	240	199.37	47848.00	18928.000	.103
	2. Üniversite ve üstü	174	218.72	38057.00		

*P<0,05; N (414)

Eğitim durumu değişkeni ile bağımlı değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın tespitine yönelik t-testi sonuçları çizelge 4.3.'te sunulmuştur. Sporcuların eğitim durumu değişkenine göre bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasında, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Mann-Withney U testi sonucunda, sonuç beklentisi (U=17838.500, p<0.05) ve bedensel kinestetik zeka (U=18468.000, p<0.05) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken, öz düzenleme (U=18566.000, p>0.05), kişisel engeller (U=18926.500, p>0.05) doğacı zeka (U=20075.500, p>0.05), kişisel içsel zeka (U=159253.000, p>0.05), görsel uzamsal zeka (U=18713.000, p>0.05), kişilerarası sosyal zeka (U=19849.000, p>0.05), mantıksal matematiksel zeka (U=20565.000, p>0.05), sözel dilsel zeka (20704.000, p>0.05) ve müziksel ritmik zeka (U=18928.000, p>0.05) alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Eğitim durumu değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, üniversite ve üstü programlardan mezun olan sporcuların sonuç beklentisi (224.98) ve bedensel kinestetik zeka (221.39) alt boyutu sıra ortalamalarının, lise ve altı programlardan mezun olan sporculardan sonuç beklentisi (194.83) ve bedensel kinestetik zeka (197.43) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek çıkmıştır (Bkz. Çizelge 4.3).

Çizelge 4.4. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin gelir değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Gelir	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p	(I-J)
Sonuç Beklentisi	1. Düşük	80	202.02				
	2. Orta	308	208.57	2	0.550	.760	
	3. Yüksek	26	217.85				
Öz Düzenleme	1. Düşük	80	200.93				
	2. Orta	308	209.70	2	0.411	.814	
	3. Yüksek	26	201.98				
Kişisel Engeller	1. Düşük	80	206.76				
	2. Orta	308	206.04	2	0.752	.687	
	3. Yüksek	26	227.13				
Doğacı Zeka	1. Düşük	80	205.19				
	2. Orta	308	209.50	2	0.616	.735	
	3. Yüksek	26	190.96				
Kişisel İçsel Zeka	1. Düşük	80	205.71				
	2. Orta	308	208.38	2	0.078	.962	
	3. Yüksek	26	202.62				
Görsel Uzamsal Zeka	1. Düşük	80	198.97				
	2. Orta	308	211.68	2	1.776	.411	
	3. Yüksek	26	184.21				
Kişilerarası Sosyal Zeka	1. Düşük	80	200.12				
	2. Orta	308	209.59	2	0.408	.815	
	3. Yüksek	26	205.48				
Mantıksal Matematiksel Zeka	1. Düşük	80	218.86				
	2. Orta	308	207.78	2	3.420	.181	
	3. Yüksek	26	169.08				
Bedensel Kinestezik Zeka	1. Düşük	80	214.61				
	2. Orta	308	208.32	2	2.120	.347	
	3. Yüksek	26	175.96				
Sözel Dilsel Zeka	1. Düşük	80	211.38				
	2. Orta	308	209.13	2	1.927	.381	
	3. Yüksek	26	176.21				
Müziksel Ritmik Zeka	1. Düşük	80	214.41				
	2. Orta	308	207.83	2	1.432	.489	
	3. Yüksek	26	182.31				

*P<0,05; N (414)

Gelir düzeyi değişkeni ile bağımlı değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın tespitine yönelik varyans analizi sonuçları çizelge 4.4.'te sunulmuştur. Sporcuların gelir düzeyi değişkenine göre bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasında,

anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda, gelir düzeyi değişkeni ile sonuç beklentisi χ^2 (sd=2, n=414) = 0.550, p>0.05), öz düzenleme χ^2 (sd=2, n=414) = 0.411, p>0.05) kişisel engeller χ^2 (sd=2, n=414) = 0.752, p>0.05), doğacı zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 0.616, p>0.05), kişisel içsel zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 0.078, p>0.05), görsel uzamsal zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 1.776, p>0.05), kişilerarası sosyal zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 0.408, p>0.05), mantıksal matematiksel zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 3.420, p>0.05), bedensel kinestetik zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 2.120, p>0.05), sözel dilsel zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 1.927, p>0.05) ve müziksel ritmik zeka χ^2 (sd=2, n=414) = 1.432, p>0.05), alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Çizelge 4.5. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin branş değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Branş	N	Sıra ort.	sd	χ^2	p	(I-J)
Sonuç Beklentisi	1. Futbol	298	205.67	3	1.068	.785	
	2. Futsal	61	209.02				
	3. Basketbol	33	204.79				
	4. Voleybol	22	232.18				
Öz Düzenleme	1. Futbol	298	203.62	3	2.382	.497	
	2. Futsal	61	205.69				
	3. Basketbol	33	229.91				
	4. Voleybol	22	231.41				
Kişisel Engeller	1. Futbol	298	205.49	3	2.716	.437	
	2. Futsal	61	223.80				
	3. Basketbol	33	217.27				
	4. Voleybol	22	177.84				
Doğacı Zeka	1. Futbol	298	207.49	3	5.639	.131	
	2. Futsal	61	192.14				
	3. Basketbol	33	249.15				
	4. Voleybol	22	187.77				
Kişisel İçsel Zeka	1. Futbol	298	205.11	3	4.974	.174	
	2. Futsal	61	202.31				
	3. Basketbol	33	250.38				
	4. Voleybol	22	190.00				

*P<0,05; ** P<0,008; N (414)

Çizelge 4.5. (Devam) Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin branş değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Branş	N	Sıra ort.	sd	χ^2	P	(I-J)
Görsel Uzamsal Zeka	1. Futbol	298	205.59	3	6.630	.085	
	2. Futsal	61	199.64				
	3. Basketbol	33	255.62				
	4. Voleybol	22	183.00				
Kişilerarası Sosyal Zeka	1. Futbol	298	207.08	3	1.678	.642	
	2. Futsal	61	197.75				
	3. Basketbol	33	230.80				
	4. Voleybol	22	205.27				
Mantıksal Matematiksel Zeka	1. Futbol	298	211.07	3	9.085	.028	2-3
	2. Futsal	61	175.49				
	3. Basketbol	33	247.98				
	4. Voleybol	22	187.20				
Bedensel Kinestezik Zeka	1. Futbol	298	205.62	3	5.450	.142	
	2. Futsal	61	206.80				
	3. Basketbol	33	247.55				
	4. Voleybol	22	174.89				
Sözel Dilsel Zeka	1. Futbol	298	209.38	3	1.613	.381	
	2. Futsal	61	209.80				
	3. Basketbol	33	207.15				
	4. Voleybol	22	176.16				
Müziksel Ritmik Zeka	1. Futbol	298	205.73	3	5.547	.136	
	2. Futsal	61	219.82				
	3. Basketbol	33	232.09				
	4. Voleybol	22	160.45				

*P<0,05; ** P<0,008; N (414)

Branş değişkeni ile bağımlı değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın tespitine yönelik varyans analizi sonuçları çizelge 4.5.'te sunulmuştur. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasında branş değişkenine göre, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda, branş değişkeni ile mantıksal matematiksel zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 9.085, p<0.05) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken, branş değişkeni ile sonuç beklentisi χ^2 (sd=3, n=414) = 1.068, p>0.05), öz düzenleme χ^2 (sd=3, n=414) = 2.382, p>0.05) kişisel engeller χ^2 (sd=3, n=414) = 2.716, p>0.05), doğacı zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 5.639, p>0.05), kişisel içsel zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 4.974, p>0.05), görsel uzamsal zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 6.630, p>0.05), kişilerarası sosyal zeka χ^2 (sd=3,

n=414) = 1.678, p>0.05), bedensel kinestetik zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 5.450, p>0.05), sözel dilsel zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 1.613, p>0.05) ve müziksel ritmik zeka χ^2 (sd=3, n=414) = 5.547, p>0.05), alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Mantıksal matematiksel zeka alt boyutundaki anlamlı farklılığın hangi branşlar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda (Bkz EK-9), sadece futsal branşında mücadele eden sporcular ile basketbol branşında mücadele eden sporcular (U=630.000, p<0.008) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken (bkz. EK: 2), diğer branşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir (p>0.008).

Branş değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, basketbol branşında mücadele eden sporcuların mantıksal matematiksel zeka (247.98) alt boyutu sıra ortalamasının, futsal branşında mücadele eden sporcuların, mantıksal matematiksel zeka (175.49) alt boyutu sıra ortalamasından, daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bkz. Çizelge 4.5).

Çizelge 4.6. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin hobi değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Hobi	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Sonuç Beklentisi	1. Sportif hobi	374	211.07	78939.50	6145.500	.059
	2. Sosyal hobi	40	174.14	6965.50		
Öz Düzenleme	1. Sportif hobi	374	213.67	79911.50	5173.500	.001
	2. Sosyal hobi	40	149.84	5993.50		
Kişisel Engeller	1. Sportif hobi	374	207.32	77536.00	7411.000	.923
	2. Sosyal hobi	40	209.23	8369.00		
Doğacı Zeka	1. Sportif hobi	374	207.23	77503.00	7378.000	.887
	2. Sosyal hobi	40	210.05	8402.00		
Kişisel İçsel Zeka	1. Sportif hobi	374	208.20	77865.50	7219.500	.716
	2. Sosyal hobi	40	200.99	8039.50		
Görsel Uzamsal Zeka	1. Sportif hobi	374	209.11	78206.00	6879.000	.402
	2. Sosyal hobi	40	192.48	7699.00		
Kişilerarası Sosyal Zeka	1. Sportif hobi	374	209.40	78316.00	6769.000	.321
	2. Sosyal hobi	40	189.73	7589.00		
Mantıksal Matematiksel Zeka	1. Sportif hobi	374	209.24	78254.00	6831.000	.366
	2. Sosyal hobi	40	191.28	7651.00		

*P<0,05; N (414)

Çizelge 4.6. (Devam) Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeylerinin hobi değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Hobi	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Bedensel Kinestezik Zeka	1. Sportif hobi	374	210.98	78906.00	6179.000	.069
	2. Sosyal hobi	40	174.98	6999.00		
Sözel Dilsel Zeka	1. Sportif hobi	374	210.86	78862.00	6223.000	.080
	2. Sosyal hobi	40	176.08	7043.00		
Müziksel Ritmik Zeka	1. Sportif hobi	374	210.48	78718.50	6366.500	.120
	2. Sosyal hobi	40	179.66	7186.50		

*P<0,05; N (414)

Hobi değişkeni ile bağımlı değişkenler arasındaki anlamlı farklılığın tespitine yönelik t-testi sonuçları çizelge 4.6.'da sunulmuştur. Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasında hobi değişkenine göre, anlamlı bir farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan Mann-Withney U testi sonucunda, öz düzenleme (U=5173.500, p<0.05) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilirken, sonuç beklentisi (U=6145.500, p>0.05), kişisel engeller (U=7411.000, p>0.05), doğacı zeka (U=7378.000, p>0.05), kişisel içsel zeka (U=7219.500, p>0.05), görsel uzamsal zeka (U=6879.000, p>0.05), kişilerarası sosyal zeka (U=6769.000, p>0.05), mantıksal matematiksel zeka (U=6931.000, p>0.05), bedensel kinestetik zeka (U=6179.000, p>0.05), sözel dilsel zeka (U=6223.000, p>0.05) ve müziksel ritmik zeka (U=6366.500, p>0.05), alt boyutları arasında, istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Hobi değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, sportif hobisi olan sporcuların öz düzenleme (247.98) alt boyutu sıra ortalamasının, sosyal hobisi sporcuların, öz düzenleme (175.49) alt boyutu sıra ortalamasından, daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.6).

Çizelge 4.7. Katılımcıların bilişsel davranışçı fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasındaki korelasyon testi sonuçları

	<u>YAŞ</u>	<u>S.YAŞI</u>	<u>SB</u>	<u>ÖD</u>	<u>KE</u>	<u>DZ</u>	<u>KİZ</u>	<u>GUZ</u>	<u>KSZ</u>	<u>MMZ</u>	<u>BKZ</u>	<u>SDZ</u>
SB	.133**	.071										
ÖD	.025	.042	.624**									
KE	-.066	.033	.129**	.348**								
DZ	.136**	.115*	.381**	.385**	.212**							
KİZ	.061	.052	.271**	.394**	.193**	.585**						
GUZ	.005	.035	.201**	.372**	.198**	.490**	.548**					

*P<0,05; **P<0,01; N (414)

Çizelge 4.7. (Devam) Katılımcıların bilişsel davranışçı fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri arasındaki korelasyon testi sonuçları

	<u>YAŞ</u>	<u>S.YAŞI</u>	<u>SB</u>	<u>ÖD</u>	<u>KE</u>	<u>DZ</u>	<u>KİZ</u>	<u>GUZ</u>	<u>KSZ</u>	<u>MMZ</u>	<u>BKZ</u>	<u>SDZ</u>
KSZ	.047	.043	.252**	.273**	.162**	.487**	.506**	.496**				
MMZ	.000	.042	.102*	.334**	.264**	.407**	.528**	.507**	.499**			
BKZ	.061	.032	.378**	.374**	.085	.543**	.581**	.526**	.515**	.431**		
SDZ	.025	.040	.138*	.295**	.302**	.442**	.526**	.539**	.416**	.497**	.467**	
MRZ	.044	.058	.212**	.319**	.198**	.408**	.516**	.482**	.516**	.463**	.541**	.576**

*P<0,05; **P<0,01; N (414) **SB**=Sonuç Beklentisi, **ÖD**=Öz Düzenleme, **KE**=Kişisel Engeller, **DZ**=Doğacı Zeka, **KİZ**=Kişisel İçsel Zeka, **GUZ**=Görsel Uzamsal Zeka, **KSZ**=Kişilerarası Sosyal Zeka, **MMZ**=Mantıksal Matematiksel Zeka, **BKZ**=Bedensel Kinestetik Zeka, **SDZ**=Sözel Dilsel Zeka, **MRZ**=Müziksel Ritmik Zeka

Sporcuların bilişsel, davranışçı, fiziksel aktivite ve çoklu zeka düzeyleri ile yaş ve spor yaşı değişkenleri arasındaki ilişkinin tespitine yönelik olarak yapılan korelasyon testi sonuçları çizelge 4.7.'te sunulmuştur. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında, anlamlı ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan spearman korelasyon testi sonucunda, yaş değişkeni ile sonuç beklentisi ($r=.133$; $p<0.01$) ve doğacı zeka ($r=.136$; $p<0.01$) alt boyutu arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilirken, yaş değişkeni ile diğer alt boyutlar arasında ($p>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı ilişki tespit edilememiştir.

Spor yaşı değişkeni ile sadece doğacı zeka ($r=.115$; $p<0.05$) alt boyutu arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilirken, diğer alt boyutlar ile spor yaşı değişkeni arasında ($p>0.05$), istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin varlığına rastlanılmamıştır.

Sonuç beklentisi alt boyutu ile doğacı zeka ($r=.381$; $p<0.01$) ve bedensel kinestetik zeka ($r=.378$; $p<0.01$), alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, sonuç beklentisi alt boyutu ile kişisel engeller ($r=.129$; $p<0.01$), kişisel içsel zeka ($r=.271$; $p<0.01$), görsel uzamsal zeka ($r=.201$; $p<0.01$), kişilerarası sosyal zeka ($r=.252$; $p<0.01$), mantıksal matematiksel zeka ($r=.102$; $p<0.05$), sözel dilsel zeka ($r=.138$; $p<0.05$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.212$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Sporcuların öz düzenleme alt boyutu doğacı zeka ($r=.385$; $p<0.01$), kişisel içsel zeka ($r=.394$; $p<0.01$), görsel uzamsal zeka ($r=.372$; $p<0.01$), mantıksal matematiksel zeka ($r=.334$; $p<0.01$), bedensel kinestetik zeka ($r=.374$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka

($r=.319$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilirken, kişilerarası sosyal zeka ($r=.273$; $p<0.01$) ve sözel dilsel zeka ($r=.295$; $p<0.01$) alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Sporcuların kişisel engeller alt boyutu ile doğacı zeka ($r=.212$; $p<0.01$), kişisel içsel zeka ($r=.193$; $p<0.01$), görsel uzamsal zeka ($r=.198$; $p<0.01$), kişilerarası sosyal zeka ($r=.162$; $p<0.01$), mantıksal matematiksel zeka ($r=.264$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.198$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Kişisel engeller alt boyutu ile sözel dilsel zeka ($r=.302$; $p<0.01$) alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilirken, kişisel engeller alt boyutu ile bedensel kinestetik zeka ($r=.085$; $p>0.05$) alt boyutu arasında anlamlı ilişki belirlenememiştir.

5. TARTIŞMA

Cinsiyet değişkenine ait sıra ortalamalarına bakıldığında, kadın sporcuların sonuç beklentisi (245.64) ve bedensel kinestetik zeka (231.76) alt boyutu sıra ortalamalarının, erkek sporcuların sonuç beklentisi (19735) ve bedensel kinestetik zeka (201.04) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek sporcuların ise kişisel engeller (216.75) ve matematiksel mantıksal zeka (213.58) alt boyutu sıra ortalamalarının, kadın sporcuların kişisel engeller (172.72) ve matematiksel mantıksal zeka (184.66) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.2).

Ermış (2012) yapmış olduğu spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından çoklu zeka alanlarının karşılaştırılmış olduğu araştırmasında, araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre çoklu zeka puanları incelendiğinde; sözel, görsel, müziksel ve sosyal zeka puanlarında farklılıklar ortaya koymuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, Ermış (2012) tarafından yapılan araştırmayla yapmış olduğumuz araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermemektedir.

Polat (2018) yapmış olduğu araştırmada cinsiyet değişkeni açısından zeka türlerinin karşılaştırdığında puan ortalamalarının göz önünde bulundurarak en yüksek zeka puanlarının sosyal ve bedensel zeka alanında olduğunu belirlemiştir. Bu iki zeka alanında zeka durumları oldukça gelişmiş düzeyde olduğunu saptamıştır. Fakat buna rağmen iki zeka alanında istatistiksel olarak cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Sadece doğa zekası alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı farklılığın olduğunu belirtmiştir ($p < 0.05$). Diğer zeka türlerinde cinsiyet değişkeni açısından herhangi bir fark bulunmadığını saptamıştır. Dolayısıyla kadınların doğa zekasının daha yüksek olduğu söylenebilir kanısına varmıştır. Polat (2018)'in yapmış olduğu çalışmasıyla yapmış olduğumuz araştırmanın cinsiyet değişkeni açısından benzerlik göstermediğini söyleyebiliriz.

İzci vd. (2007) yapmış oldukları çalışmada cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin zeka alanları arasında anlamlı farklara ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.. Elde edilen bu sonuç bizim çalışmamızla benzerlik göstermemektedir.

Ürgüp (2015) yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya katılan deneklerin cinsiyet değişkeni açısından bedensel-kinestetik zeka alanında anlamlı farklılık olduğunu söylemiştir. Bu sonuç bizim çalışmamızla cinsiyet değişkenine göre paralellik göstermektedir.

Cinkılıç ve Soyer (2013) yapmış oldukları çalışmalarında kadın ve erkek BESYO öğrencileri arasında sadece “İçsel Zekâ” alanında erkekler lehine fark çıktığı, diğer zekâ alanlarında cinsiyete göre bir fark oluşmadığı bildirilmiştir. Elde edilen bu sonuçla yapmış olduğumuz çalışmamız benzerlik göstermemektedir.

Berkant ve Ekici (2007) tarafından yapılan araştırmaya bakıldığında Bedensel Zekâ puanı ve Sosyal Zeka puanı bakımından cinsiyetin önem arz etmediği sonucuna ulaşmışlardır.

Furnham Et All. (2002) tarafından zeka türlerini belirlemeyi yönelik çalışmasında Britanyalı, Amerikalı ve Japonyalı katılımcı ile bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda sözel dilsel zeka alanında, bayan ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Loori (2005)’de yaptığı çalışmada; katılımcıların mantıksal-matematiksel zeka türünde bayan ve erkekler ayrı ayrı incelenmiş ve ortalamalara göre farklılık mantıksal-matematiksel zeka alanında erkekler lehine olduğu ortaya çıkmıştır.

Ermiş ve ark. (2012) yapmış oldukları çalışmalarında cinsiyetler arasındaki bedensel ve sosyal zeka puanları bakımından farklılıklar incelendiğinde; cinsiyetler arasında Bedensel Zekâ puanı bakımından fark gözlenmezken, Sosyal Zeka puanı bakımından fark gözükmemektedir.

Eğitim durumu değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, üniversite ve üstü programlardan mezun olan sporcuların sonuç beklentisi (224.98) ve bedensel kinestetik zeka (221.39) alt boyutu sıra ortalamalarının, lise ve altı programlardan mezun olan sporculardan sonuç beklentisi (194.83) ve bedensel kinestetik zeka (197.43) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek çıkmıştır (Bkz. Çizelge 4.3).

Satıcı ve ark. (2018)’de yaptıkları çalışmalarında eğitim durumuna göre sözel, mantıksal, görsel ve müziksel zeka üniversite öğrencilerinde lise öğrencilerinden anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Buna karşılık Doğa, sosyal, bedensel ve içsel zeka lise

öğrenimi seviyesindekilerle üniversite öğrenimi alanlar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Akar (2006) tarafından ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada akademik başarı ile çoklu zekâ boyutlarından mantıksal-matematiksel zekâ alanı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur.

Tekin ve Taşgın, (2008) yapmış oldukları araştırmada Orta Öğretimde Öğrenim Gören Spor Yapan ve Yapmayan Öğrencilerin Yaratıcılık ve Çoklu Zeka Alanları Arasındaki İlişkilerini incelemiş, çalışma sonucunda; orta eğitimde spor yapan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre mantıksal-matematiksel zeka alanı ve bedensel-kinestetik zeka alanı yüksek çıkmıştır.

Gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel bakımdan herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Kartal (2012) yapmış olduğu araştırmada değişik spor kulüplerinde ve çeşitli spor branşlarında spor yapan ve yapmayan öğrencilerin aile gelirleri ile çoklu zekâ puanları arasında, düşük gelir ($33,00 \pm 5,45$), orta gelir ($28,27 \pm 7,58$) ve yüksek gelir ($24,73 \pm 6,01$) düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Kartal (2012) çalışmasında elde ettiği sonuçlara göre düşük gelire ($n=9$) sahip öğrencilerin bedensel kinestetik zeka puanlarının çok yüksek olduğu, orta gelir ($n=136$) düzeyindeki öğrencilerin ise yüksek seviye olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuç ile yapmış olduğumuz araştırmamızın sonuçları benzerlik göstermemektedir.

Altınok'un (2008) yapmış olduğu bir çalışmada, gelir durumu düşük olanların kinestetik zekaları yüksek bulunmuştur.

Karademir ve ark. (2010)'nın besyo sınavına katılan adaylara yaptıkları çalışmada aile gelir düzeyi ile zekâ düzeyleri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Branş değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, basketbol branşında mücadele eden sporcuların mantıksal matematiksel zeka (247.98) alt boyutu sıra ortalamasının, futsal branşında mücadele eden sporcuların, mantıksal matematiksel zeka (175.49) alt boyutu sıra ortalamasından, daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bkz. Çizelge 4.5).

Satıcı ve ark.,(2018) yaptıkları bir çalışmada branşa göre sözel, mantıksal, görsel ve müziksel, doğacı, sosyal, bedensel, içsel zeka durumları arasında anlamlı farklılık bulmuşlardır.

Ermiş (2012) yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya katılan öğrencilerin yaptıkları spor türüne göre çoklu zeka puanları sonuçları incelendiğinde; sözel, mantıksal, görsel, sosyal, içsel ve doğacı zeka puanları arasında anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir ($p<0,05$). Ortaya çıkan bu sonuç, mantıksal-matematiksel zeka alanında anlamlı farklılığı ortaya çıkarmasından dolayı yapmış olduğumuz araştırmamızın sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Tekin (2008) yapmış olduğu çalışmada, spor yapan öğrencilerin branş değişkeni açısından sosyal zeka ve içsel zeka puanı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu bildirmiştir ($p<0,05$). Bu sonuç ise yapmış olduğumuz araştırmamızla benzerlik göstermemektedir.

Tekin (2008) yapmış olduğu çalışmasında branş değişkenine göre; orta öğretim kurumlarında öğrenim gören ve spor yapan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirtmiştir.

Spor yaşı değişkeni ile sadece doğacı zeka ($r=.115$; $p<0.01$) alt boyutu arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilirken, diğer alt boyutlar ile spor yaşı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin varlığına rastlanılmamıştır.

Hoşgörür ve Katrancı (2007) tarafından yapılan çalışmalarda spor yapan bireylerin doğacı zeka düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç yapmış olduğumuz araştırmamızla benzerlik göstermektedir.

Cengiz ve Pulur (2008)'de yaptıkları çalışmada elde etmiş oldukları bulgulara göre; 12 haftalık futbol eğitimi sonunda 8-10 yaş grubu bireylerin bedensel-kinestetik zekâ alanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$), ancak 12 haftalık futbol eğitimi almanın ve herhangi bir spor eğitimi almamanın öğrencilerin bedensel-kinestetik zekâlarının gelişiminde farklı etkilere sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonuç yapmış olduğumuz çalışmayla benzerlik göstermemektedir.

Gardner'in (2004) ortaya koyduğu çoklu zekâ kuramına göre beden eğitimi ve spor bölümlerinde öğrenim gören bireylerin cinsiyet, sınıf, bölüm, spor türü, gelir durumu ve yaşadığı yer değişkenlerine göre bir veya birden fazla zekâ alanına sahip olduğu bireyler arasında farklılık olduğu görülmüştür. Bu zekâ alanlarının sosyal, çevresel, ekonomik vb durumlardan etkilendiğı düşünölmektedir.

6. SONUÇ

Cinsiyet değişkenine ait sıra ortalamalarına bakıldığında, kadın sporcuların sonuç beklentisi (245.64) ve bedensel kinestetik zeka (231.76) alt boyutu sıra ortalamalarının, erkek sporcuların sonuç beklentisi (197.35) ve bedensel kinestetik zeka (201.04) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Erkek sporcuların ise kişisel engeller (216.75) ve matematiksel mantıksal zeka (213.58) alt boyutu sıra ortalamalarının, kadın sporcuların kişisel engeller (172.72) ve matematiksel mantıksal zeka (184.66) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, üniversite ve üstü programlardan mezun olan sporcuların sonuç beklentisi (224.98) ve bedensel kinestetik zeka (221.39) alt boyutu sıra ortalamalarının, lise ve altı programlardan mezun olan sporculardan sonuç beklentisi (194.83) ve bedensel kinestetik zeka (197.43) alt boyutu sıra ortalamalarından, daha yüksek çıkmıştır (Bkz. Çizelge 4.3).

Gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel bakımdan herhangi bir anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Branş değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, basketbol branşında mücadele eden sporcuların mantıksal matematiksel zeka (247.98) alt boyutu sıra ortalamasının, futsal branşında mücadele eden sporcuların, mantıksal matematiksel zeka (175.49) alt boyutu sıra ortalamasından, daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Bkz. Çizelge 4.5).

Hobi değişkenine ait sıra ortalamaları değerleri incelendiğinde, sportif hobisi olan sporcuların öz düzenleme (247.98) alt boyutu sıra ortalamasının, sosyal hobisi sporcuların, öz düzenleme (175.49) alt boyutu sıra ortalamasından, daha yüksek olduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.6).

Spor yaşı değişkeni ile sadece doğacı zeka ($r=.115$; $p<0.01$) alt boyutu arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilirken, diğer alt boyutlar ile spor yaşı değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin varlığına rastlanılmamıştır.

Sporcuların kişisel içsel zeka alt boyutu ile görsel uzamsal zeka ($r=.548$; $p<0.01$), kişilerarası sosyal zeka ($r=.506$; $p<0.01$), mantıksal matematiksel zeka ($r=.528$; $p<0.01$), bedensel kinestetik zeka ($r=.581$; $p<0.01$), sözel dilsel zeka ($r=.526$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.516$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Sporcuların görsel uzamsal zeka alt boyutu ile kişilerarası sosyal zeka ($r=.496$; $p<0.01$), mantıksal matematiksel zeka ($r=.507$; $p<0.01$), bedensel kinestetik zeka ($r=.526$; $p<0.01$), sözel dilsel zeka ($r=.539$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.482$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, kişilerarası sosyal zeka alt boyutu ile mantıksal matematiksel zeka ($r=.499$; $p<0.01$), bedensel kinestetik zeka ($r=.515$; $p<0.01$), sözel dilsel zeka ($r=.416$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.516$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Mantıksal matematiksel zeka alt boyutu ile bedensel kinestetik zeka ($r=.431$; $p<0.01$), sözel dilsel zeka ($r=.497$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.463$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, bedensel kinestetik zeka alt boyutu ile sözel dilsel zeka ($r=.467$; $p<0.01$) ve müziksel ritmik zeka ($r=.541$; $p<0.01$) alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, sözel dilsel zeka alt boyutu ile müziksel ritmik zeka ($r=.576$; $p<0.01$) alt boyutu arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki bulunmuştur.

Korelasyon testi sonuçlarına göre, araştırmaya katılan sporcuların yaş değişkeni ile sonuç beklentisi ve doğacı zeka alt boyutları arasında, istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanırken, diğer bağımlı değişkenler ile yaş değişkeni arasında anlamlı ilişki saptanamamıştır (Bkz. Çizelge 4.7). Bu durumu yaş değişkeninde meydana gelen bir artışın, sporcuların sonuç beklentisi ve doğacı zeka algısında bir artışa neden olduğu şeklinde ifade edebiliriz. Yaş değişkeni ile sonuç beklentisi ($r^2=0.02$) ve doğacı zeka ($r^2=0.02$) alt boyutları arasındaki, determinasyon katsayıları dikkate alındığında, sporcuların yaşı 1 birimlik bir artış gösterdiğinde, onların sonuç beklentisi ve doğacı zeka düzeylerinde % 02'lik düşük bir artışa neden olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan sporcuların spor yaşı değişkeni ile doğacı zeka alt boyutu arasında, istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilirken,

diğer bağımlı değişkenler ile spor yaşı değişkeni arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir (Bkz. Çizelge 4.7). Spor yaşı değişkeninde meydana gelen artışın, sporcuların doğacı zeka düzeylerinde bir artış göstermesine neden olmaktadır. Spor yaşı değişkeni ile doğacı zeka ($r^2=0.01$) alt boyutları arasındaki determinasyon katsayısı incelendiğinde, spor yaşı değişkeninde meydana gelen 1 birimlik bir artış, sporcuların doğacı zeka düzeylerinde % 01’lik düşük bir artış meydana getirmektedir.

Sonuç beklentisi alt boyutu ile diğer bağımlı değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığını tespit etmek için yapılan korelasyon testi sonuçları, sonuç beklentisi alt boyutu ile doğacı zeka ve bedensel kinestetik zeka alt boyutları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü, sonuç beklentisi alt boyutu ile kişisel içsel zeka, görsel uzamsal zeka, kişilerarası sosyal zeka, mantıksal matematiksel zeka, sözel dilsel zeka ve müziksel ritmik zeka alt boyutları arasında ise, istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir (Bkz. Çizelge 4.7). Sonuç beklentisi alt boyutu ile doğacı zeka ($r^2=0.15$), bedensel kinestetik zeka ($r^2=0.14$), kişisel içsel zeka ($r^2=0.07$), görsel uzamsal zeka ($r^2=0.04$), kişilerarası sosyal zeka ($r^2=0.06$), mantıksal matematiksel zeka ($r^2=0.01$), sözel dilsel zeka ($r^2=0.02$) ve müziksel ritmik zeka ($r^2=0.04$) alt boyutları arasındaki, determinasyon katsayılarına baktığımızda, sporcuların doğacı zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artış, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 15’lik, sporcuların bedensel kinestetik zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 14’lük, sporcuların kişisel içsel zeka alt boyutundameydan gelen 1 birimlik artışın, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 07’lik, sporcuların görsel uzamsal zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 04’lük, sporcuların kişilerarası sosyal zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 06’lık, sporcuların mantıksal matematiksel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 01’lik, sporcuların sözel dilsel zeka alt boyutundameydan gelen 1 birimlik artışın, onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 02’lik ve sporcuların müziksel ritmik zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın ise onların sonuç beklentisi alt boyutunda % 04’lük gibi bir artış göstermesine neden olduğunu ifade edebiliriz.

Öz düzenleme alt boyutu ile diğer bağımlı değişkenler arasında anlamlı ilişki olup olmadığını tespit etmek için yapılan korelasyon testi sonuçları, öz düzenleme alt boyutu ile

doğacı zeka, kişisel içsel zeka, görsel uzamsal zeka, mantıksal matematiksel zeka, bedensel kinestetik zeka ve müziksel ritmik zeka alt boyutları arasında, istatistiksel olarak orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki tespit edilirken, kişilerarası sosyal zeka ve sözel dilsel zeka alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü, anlamlı ilişki tespit edilmiştir (Bkz. Çizelge 4.7). Öz düzenleme alt boyutu ile doğacı zeka ($r^2=0.15$), kişisel içsel zeka ($r^2=0.16$), görsel uzamsal zeka ($r^2=0.14$), mantıksal matematiksel zeka ($r^2=0.11$), bedensel kinestetik zeka ($r^2=0.14$), müziksel ritmik zeka ($r^2=0.10$), kişilerarası sosyal zeka ($r^2=0.07$) ve sözel dilsel zeka ($r^2=0.09$) alt boyutları arasındaki determinasyon katsayıları, sporcuların doğacı zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 15'lik, kişisel içsel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 16'lık, sporcuların görsel uzamsal zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 14'lük, sporcuların mantıksal matematiksel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 11'lik, sporcuların bedensel kinestetik zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 14'lük, sporcuların müziksel ritmik zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 10'luk, sporcuların kişilerarası sosyal zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların öz düzenleme alt boyutunda % 07'lik ve sporcuların sözel dilsel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın ise onların öz düzenleme % 09'luk gibi bir artış göstermesine neden olduğunu göstermektedir.

Ayrıca korelasyon testi sonuçları, sporcuların kişisel engeller alt boyutu ile doğacı zeka, kişisel içsel zeka, görsel uzamsal zeka, kişilerarası sosyal zeka, mantıksal matematiksel zeka ve müziksel ritmik zeka alt boyutları arasında istatistiksel olarak düşük düzeyde pozitif yönlü, kişisel engeller alt boyutu ile sözel dilsel zeka alt boyutu arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğunu gösterirken, kişisel engeller alt boyutu ile bedensel kinestetik zeka alt boyutu arasında, anlamlı ilişki olmadığını göstermektedir (Bkz. Çizelge 4.7). Kişisel engeller alt boyutu ile doğacı zeka ($r^2=0.04$), kişisel içsel zeka ($r^2=0.04$), görsel uzamsal zeka ($r^2=0.04$), kişilerarası sosyal zeka ($r^2=0.03$), mantıksal matematiksel zeka ($r^2=0.07$), müziksel ritmik zeka ($r^2=0.04$) ve sözel dilsel zeka ($r^2=0.09$) alt boyutları arasındaki determinasyon katsayılarını incelediğimizde, sporcuların doğacı zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların kişisel engeller alt boyutunda % 04'lük, sporcuların kişisel içsel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın,

onların kişisel engeller alt boyutunda % 04'lük, sporcuların görsel uzamsal zeka alt boyutunda % 04'lük, kişilerarası sosyal zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların kişisel engeller alt boyutunda % 03'lük, sporcuların mantıksal matematiksel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların kişisel engeller alt boyutunda % 07'lik, sporcuların müziksel ritmik zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın, onların kişisel engeller alt boyutunda % 4'lük ve sporcuların sözel dilsel zeka alt boyutunda meydana gelen 1 birimlik artışın ise onların kişisel engeller alt boyutunda % 09'luk gibi bir artışa neden olduğunu söyleyebiliriz.

6.1. Öneriler

Sporcuların çoklu zeka alanlarını ortaya çıkarmak için yapılan çalışmaların çalışmamızda bulunan branşlar haricindeki branşlar da araştırılmasının faydalı olacağı düşünülebilir.

Çoklu zeka testlerini gelir düzeyi bakımından bireylerin kendilerinin değil de ailelerinin gelir düzeyinin açığa çıkarılması konusunda yapılacak olan çalışmaların literatüre katkıda bulunacağı düşünülebilir.

Bilişsel davranışçı ve fiziksel aktivite ölçeğinin demografik değerler bölümü zenginleştirilerek bireylere uygulanması literatüre katkıda bulunacağı düşünülebilir.

Bilişsel davranışçı ve fiziksel aktivite ölçeğinin farklı ölçeklerle birlikte uygulanması literatüre katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Sporculara uygulanan ölçeklerin sadece bireysel sporlarla ilgilenen bireylere uygulanmasının faydalı olacağı düşünülebilir.

Sporculara uygulanan ölçeklerin 18 yaş altı bireylere uygulanması literatüre katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Fiziksel, bilişsel ve duyuşsal sürecin ortaya konmasında çeşitli deneysel çalışmaların yapılması literatüre farklılık katacaktır.

7. KAYNAKLAR

1. **Acar F.** Yükseköğretimde yabancı dil öğretiminde çoklu zeka kuramı'na dayalı olarak geliştirilen programın etkililiğinin değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2013**.
2. **Akar K.** İlköğretim 6.7.8. sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ kuramına göre sahip oldukları zekâalanları ve akademik başarılarının karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi SağlıkBilimleri Enstitüsü, Bursa, **2006**.
3. **Akman N.** Ortaöğretimde insanda destek ve hareket sistemi konusunun çoklu zeka temelli işlenmesinin öğrenci başarısı üzerine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2007**.
4. **Akyol A, Bilgiç P, Ersoy, G.** *Fiziksel Aktivite, Beslenme ve Sağlıklı Yaşam*, 1. Baskı, Klasmat Matbaacılık, Ankara, **2008**, s. 1-24.
5. **Al S.** Müzikal zekâ temelinde çoklu zekâ etkinliklerini sosyal bilgiler dersinde uygulamak: bir eylem araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2016**.
6. **Altınok E.** Beden eğitimi öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zeka alanlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, **2008**.
7. **Altınsoy AB.** Fen ve teknoloji dersinde çoklu zekâ kuramına dayalı öğretimin öğrencilerin başarılarına etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, **2011**.
8. **Armstrong T.** *Multiple Intelligences in the Classroom*. 3. Baskı, Association for Supervision and Curriculum Development, Alexandria, Virginia USA, **2009**, s. 15-16.
9. **Atasoy B, ve Kuter FÖ.** Küreselleşme ve spor. Eğitim Fakültesi Dergisi, **2005**, s. 17(1), 11-22.
10. **Avşar Z.** Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2004**, s. 17(2), 111-130.
11. **Aygül İ.** Tunceli üniversitesi meslek yüksekokulu öğrencilerinin çoklu zeka alanları ile öğrenme stillerinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas, **2015**.
12. **Ayhan A.** Müzik öğretmenlerinin çoklu zeka kuramını uygulama durumlarının incelenmesi (sakarya ili örneği), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2016**.
13. **Babacan T.** Sınıf öğretmeni adaylarının üstbilişsel okuma stratejileri ile çoklu zeka alanları arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas, **2012**.
14. **Başaran MH, Taşkın Ö, Sanioğlu A, Taşkın AK.** Sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2009**, s. 21,533-542.
15. **Başaran MH.** Sporcularda durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya, **2008**.
16. **Bayraktar B, Kurtoğlu M.** Sporda performans, etkili faktörler, değerlendirilmesi ve artırılması, Klinik Gelişim, **2009**, s. 22(1):17.
17. **Berkant HG, Ekici G.** Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretiminde öğretmen öz-yeterlik inanç düzeyleri ile zeka türleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2007**, s. 16(1), 113-132.
18. **Canan F, Ataoğlu A.** Anksiyete, depresyon ve problem çözme becerisi algısı üzerine düzenli sporun etkisi, 14. Ulusal Sosyal Psikiyatri Kongresi, Düzce, Türkiye, **2010**, s. 11:38-43.
19. **Cengiz ŞŞ, Pulur A.** 12 Haftalık futbol eğitiminin 8-10 yaş grubu çocukların bedensel-kinestetik ve müzik zekâ gelişimi üzerine etkisi, *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **2008**, s. 2(3), 165-173.
20. **Çağlayan N.** Bireysel ve takım sporu yapanlar ile spor yapmayan bireylerin benlik saygısı puanlarının karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bolu, **2011**.

21. **Çap H.** Takım sporu antrenörleri ve gemiadamlarının iş tatmin ve örgütsel bağlılık düzeylerinin karşılaştırmalı analizi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2016**.
22. **Çepni O.** İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi "ülkemin kaynakları" ünitesinin çoklu zeka kuramına göre öğretiminin öğrenci başarısına etkisi (kastamonu örneği), Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2010**.
23. **Çinkılıç İ, Soyer F.** Beden eğitimi öğretmen adaylarının çoklu zekâ alanları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, **2013**, s. 8(1), 4-16.
24. **Demir B.** Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki etkinliklerin çoklu zekâ kuramı bakımından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir, **2016**.
25. **Demirtaş D, Duran A.** İlköğretim okulu 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının gelişmişlik düzeyler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, **2007**, s. 20(6), (208-220).
26. **Devecioğlu S.** Türkiye’de futbolun kurumlaşması. *Gazi Üniversitesi iletişim kuram ve araştırma dergisi*, **2008**, s. 26(6), 373-396
27. **Dönmez KH.** Salonda ferdi spor yapan erkek milli takım sporcuları (judo, tekvando, jimnastik) ile salonda takım sporu yapan erkek milli takım sporcularının (voleybol, hentbol, badminton) durumluk kaygılarının karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale, **2002**.
28. **Durgun D.** Türkiye’de sporun gelişimi ve değişen kullanıcı gereksinimlerini karşılayıcı yönde modern stadyum yapılarının temel planlama özellikleri, Yüksel Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, **2007**.
29. **Duruoğlu Z.** İlköğretim 4. ve 5. sınıf türkçe ders kitaplarının yapılandırmacı eğitim ve çoklu zeka kuramı bağlamında incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, **2012**.
30. **Ekinci NE, Özdilek Ç, Deryahanoğlu G, Üstün ÜD.** Spor yapan lise öğrencilerinin öz güven düzeylerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, **2014**, s. 1(1), 36-42.
31. **Er F.** Düzenli spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin fiziksel uygunluk düzeyleriyle akademik başarıları arasındaki ilişkinin karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2010**.
32. **Erdoğan N, Koacaekşi S.** Elit sporcuların sahip olması gereken psikolojik özellikler, *Türkiye Klinikleri J Sports Sci*, **2015**, s. 7(2): 57-64.
33. **Ermış E.** Aktif spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre çoklu zekalarının karşılaştırılması, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun, **2012**.
34. **Ermış E, Ermış A, İmamoğlu O.** Erişkinlik aşamasında öğrencilerde spor ve çoklu zeka ilişkisi. *Turkish Studies*, **2018**, s. 13(18):589-598.
35. **Ermış E, İmamoğlu O, Erilli NA.** Üniversite öğrencilerinin bedensel ve sosyal çoklu zeka puanlarında sporun etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, **2012**, s. 3(2):23-29.
36. **Eskiler E, Küçükibiş F, Gülle M, Soyer F.** Bilişsel davranışçı fiziksel aktivite ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Human Sciences*, **2016**, s. 13(2): 2577-2587.
37. **Fındık M.** Takım sporu yapanlarla bireysel spor yapanların sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması, Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin, **2016**.
38. **Filiz K.** Sporun tanımlanması ve kapsamının belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2002**, s. 22(2), 203-211.
39. **Furnham A, Hosoe T, Tang TL.** Male hubris and female humility? a crosscultural study of ratings of self, parental, and sibling multiple intelligence in america, britain, and japan, *Intelligence*. **2001**, s. 1(30), 101-115.
40. **Gardner H.** Multiple intelligences as a partner in school improvement. *Educational Leadership*, **1997**, s. 55(1), 20-21.
41. **Gardner H.** *Intelligence Reframed*. Multiple intelligences for the 21st century, New York: Basic Books, **1999**, s. 27-46.
42. **Gardner H.** *Zihin Çerçevesleri Çoklu Zekâ Kuramı*. 3. Baskı, Alfa Yayınları Çev. Ebru Kılıç, İstanbul, **2010**, s. 1-559.
43. **Gardner H.** *Zihin Çerçevesleri Çoklu Zeka Kuramı*. 3.Baskı, Alfa Yayıncılık Çev: Ebru Kılıç, İstanbul, **2004**, s. 1-540.
44. **Gardner H, Hatch T.** *Multiple Intelligences Go To School: Educational Implications of the Theory of Multiple Intelligences*. CTE Technical Report Issue No A

- <http://www.edc.org/CCT/ccthome/reports/tr4.html>. **1990**.
45. **Gönener A, Öztürk A, Yılmaz O.** Kocaeli üniversitesi spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin mental (psikolojik) iyi olma düzeylerinin mutluluk düzeylerine etkisi, *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, **2017**, s. 4(1):44-55.
 46. **Güneş E.** Takım sporu ve bireysel spor ile uğraşan sporcuların özerk ve bağımsız kişilik özelliklerinin belirlenmesi (balıkesir astsubay meslek yüksek okulu örneği), Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir, **2013**.
 47. **Gürses AB.** İlköğretim öğrencilerinin çoklu zeka gelişim düzeylerine ilişkin algıları ve ingilizce öğretmenlerinin çoklu zekaya yönelik uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, **2011**.
 48. **Hoşgörür V, Katrancı M.** Sınıf ve beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin baskın zekâ alanları (kırıkkale üniversitesi eğitim fakültesi örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2007**, s. 24, 33-42.
 49. **İlhan L.** Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **2008**, s. 16(1): 315-324.
 50. Erişim: http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=zek%C3%A2&uid=58140&guid=TDK.GTS.5cb75d3971fa42.45198023. **2019**, Erişim Tarihi: 17.04.2019, Saat: 18.00.
 51. Erişim: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=TAKIM. **2019**, Erişim Tarihi: 17.04.2019, Saat: 19.05.
 52. **İzci E, Kara A, Dalaman F.** Dersane öğrencilerinin çoklu zeka kuramı açısından incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, **2007**, s. 1(21), 1-14.
 53. **Kafadar H.** Akıcı zekanın performans zeka, sözel zeka, yönetici işlevler, çalışma belleği, seçici dikkat ve kısa süreli bellek süreçlerinden yordanması, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, **2004**.
 54. **Karabacak M.** İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin çoklu zeka durumları ve yöneltme öneri formu uygulamalarında karşılaşılan sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, **2012**.
 55. **Karacabey K, Apur U, Öntürk Y, Akyel Y.** Ergen sporcuların kaygı ve kendine güven düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi: sporcu eğitim merkezleri örneği. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, **2017**, s. 7(2):111-121.
 56. **Karademir T, Döşylmaz E, Çoban B, Kafkas ME.** Beden eğitimi ve spor bölümü özel yetenek sınavına katılan öğrencilerde benlik saygısı ve duygusal zekâ. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, **2010**, s. 18(2), 653-674.
 57. **Karademir T, Türkçapar Ü, Açıkan M, Eroğlu H.** Bireysel ve takım sporu ile uğraşan sporcularda hayal etme biçimlerinin incelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **2018**, s. 20:3.
 58. **Karakurt E.** İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin çoklu zeka alanlarının belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, **2012**.
 59. **Karbeyaz A.** Çoklu zeka kuramına göre hazırlanan öğretim etkinliklerinin 4. sınıf öğrencilerinin matematik başarılarına ve kaygı düzeylerine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, **2018**.
 60. **Kartal B.** Farklı branşlarda spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin çoklu zekâ kuramına göre karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, **2012**.
 61. **Kavlak HT.** Çoklu zekâ kuramına göre bireylerin sahip oldukları zekâ alanlarının rekreasyon tercihlerine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, **2018**.
 62. **Kemeç DG.** Türk halk oyunları bölümü ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2016**.
 63. **Kılınçsoy D.** İlköğretim çağındaki takım sporuyla uğraşan kız ve erkek öğrencilerin müsabaka öncesi kaygı düzeylerinin karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2011**.
 64. **Kozağaç ZB.** Matematik bölümü öğretmen adaylarının çoklu zeka alanlarının belirlenmesi vesosyal becerileri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Aydın, **2015**.

65. **Köse H.** Algılanan taraftar odaklılık ve ilişki kalitesinin taraftar tüketim davranışı üzerine etkisinin incelenmesi, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, **2014**.
66. **Loori A.** Multiple Intelligences: A Comparative Study Between The Preferences of Males and Females, Social Behavior and Personality. *Society for Personality Research*, **2005**, s. 33(1), 77-78.
67. **Mayer JD, Salovey P.** What is Emotional Intelligence?. P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional Development and Emotional Intelligence*, New York, **1997**, s. 3-34.
68. **Meydanlıoğlu A.** Çocuklarda fiziksel aktivitenin biyopsikososyal yararları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **2015**, s. 7(2), 125-135.
69. **Namlı NA.** Bulanık mantık ile belirlenmiş çoklu zeka alanlarına göre düzenlenmiş öğrenme ortamlarının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, **2016**.
70. **Özbay D.** Almanca yazma becerilerinin geliştirilmesinde çoklu zeka kuramının uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri (diyarbakır örneği), Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır, **2013**.
71. **Öncü MA, Çatı K, Özbay G.** Hızlı yiyecek işletmelerinin tercihinde etkili olan faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, **2007**, s. 9(1), 317-336.
72. **Özçelik İY, İmamoğlu O, Çekin R, Başpınar SG.** Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri üzerine sporun etkisi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, **2015**, s. 6(1), 12-18.
73. **Özdenk S.** Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zeka ve liderlik özelliklerinin incelenmesi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2015**.
74. **Özen N.** Türk kültür tarihinde spor ve türklerin spora katkıları, Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman, **2012**.
75. **Özet S.** Okul öncesi öğretmenlerinin çoklu zeka kuramı temelli bütünleştirilmiş etkinlikler hakkında görüş ve tutumlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin, **2018**.
76. **Öztürk H.** Çoklu zeka kuramına dayalı öğretimin öğrencilerin fizik başarısına ve fizik dersine ilişkin tutumlarına etkisinin incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2014**.
77. **Öztürk MB.** Anasınıfına devam eden farklı sosyoekonomik düzeydeki çocukların çoklu zeka alanlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, **2012**.
78. **Paksoy E.** Futbol fanatizmi , taraftar kimliği: beşiktaş çarşı taraftarlarının taraftarlıkla ilgili davranışlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, **2014**.
79. **Pehlivan H.** Sporda mental dayanıklılık ölçeği uyarlama: geçerlik ve güvenirlik çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa, **2014**.
80. **Pekdemir ZD.** Drama eğitiminin beşinci sınıfa devam eden çocukların çoklu zeka alanlarına etkisinin incelenmesi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, **2014**.
81. **Polat D.** Spor bilimleri alanında özel yetenek sınavına giren adayların çoklu zeka alanlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, **2018**.
82. **Ryff CD, Keyes CLM.** The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, **1995**, s. 69(4):719-727.
83. **Sargın T.** Hayat bilgisi dersi öğrenme ortamlarına çoklu zeka kuramının müziksel zeka alanını eklemek:bir eylem araştırması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2016**.
84. **Satıcı A, İmamoğlu O, Ermiş E, Erilli NA.** Futbol ve güreş branşında öğrencilerin bazı değişkenlere göre çoklu zekâlarının karşılaştırılması. 6. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi.Lviv, Ukrayna, 25-27 Nisan **2018**, s.70.
85. **Schembre SM, Durand, CP, Blissmer BJ, Greene GW.** Development and validation of the cognitive behavioral physical activity questionnaire. *American Journal of Health Promotion*, **2015**, s. 30(1), 58-65.
86. **Selçuk Z, vd.** Çoklu Zekâ Uygulamaları, Ankara Nobel Yayın Dağıtım, **2003**.
87. **Sevinç D.** Farklı spor branşlarındaki sporcuların fizyolojik ve fiziksel parametrelerinin çoklu zeka ile ilişkilendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, **2016**.

88. **Soytürk M.** Ders dışı etkinlik olarak takım sporu yapan ve spor yapmayan orta öğretim öğrencilerinin davranış örüntülerinin karşılaştırılması, Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa, **2011**.
89. **Sternberg R.J.** The theory of successful intelligence. *Interamerican Journal of Psychology*, **2005**, s. 39(2), 189-202.
90. **Susar F.** İlköğretim 4. sınıf türkçe öğretiminde çoklu zekâ kuramına dayalı işbirlikli öğrenme yönteminin eriş, tutumlar, öğrenme stratejileri ve çoklu zekâ alanları üzerindeki etkileri, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, **2006**.
91. **Şahan A.** Fen bilimleri öğretiminde çoklu zekâ destekli eğitim modelinin öğrenci başarısına ve fen tutumuna etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale, **2018**.
92. **Şen M.** Çoklu zeka kuramına göre yapılan ingilizce derslerinin öğrencilerin güdülenmesi, benlik saygısı, özgüven ve çoklu zekaları üzerindeki etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, **2006**.
93. **Şenel SÖ.** Çoklu zeka kuramına göre düzenlenen etkinliklerin 7. sınıf ışık ünitesinin öğrenilmesi ve öğrenmenin kalıcılığı üzerine etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2016**.
94. **Şenocak E.** Çoklu zekâ kuramı tabanlı görsel sanatlar eğitimi dersine yönelik öğretmen görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2012**.
95. **Taşkın E.** Çoklu zekâ kuramındaki görsel zekânın sosyal bilgiler 7.sınıf “zaman içinde bilim” ünitesine uygulanmasının öğretime etkililiği(ybo örneği), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2017**.
96. **Tekin A, Tekin G.** Antik yunan dönemi: spor ve antik olimpiyat oyunları. *Tarih Okulu Dergisi*, **2014**, s. 121-140.
97. **Tekin M, Taşgın Ö.** Orta öğretimde öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrencilerin yaratıcılık ve çoklu zeka alanları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **2008**, s. 2(3), 206-214.
98. **Tekin M.** Orta öğretimde öğrenim gören öğrencilerden spor yapan ve yapmayanlar arasındaki yaratıcılık ve çoklu zekâ alanlarının araştırılması, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2008**.
99. **Türkmen M, Abdurahimoğlu Y, Varol S, Gökdağ M.** İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (bartın üniversitesi örneği), 5. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi, Kazakistan, 13-15 Nisan **2016**, s. 2(1):48-59.
100. **Ulaş S.** Ortaokul öğrencilerinde okul tükenmişliğini azaltmaya yönelik olarak geliştirilen bilişsel davranışçı terapi temelli psikoeğitim uygulamasının etkililiğinin karma yöntem ile incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, **2018**.
101. **Uludere C.** Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin görüşlerine göre okul ortamında çoklu zeka modeline ilişkin uygulamaların değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2016**.
102. **Ünal İH.** Muhasebe öğretiminde diskalkulinin ve çoklu zekanın öğrenme üzerindeki etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, **2017**.
103. **Ürgüp S.** Beden eğitimi ve spor yüksek okulunun üç farklı bölümünde eğitim gören öğrencilerin çoklu zekâ alanlarının incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas, **2015**.
104. **Wechsler D.** Measurement and appraisal of adult intelligence. 4. Baskı, Williams & Wilkens, Baltimore, **1958**, s. 1-324.
105. **Yabansu Y.** Çoklu zeka kuramı etkinlikleriyle oluşturulan öğrenme ortamının öğrenci başarısına etkisinin araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, **2015**.
106. **Yaz İ.** Beden eğitimi ve spor yüksek okulunda okuyan öğrencilerin çoklu zeka alanları ile holland kişilik tipleri arasındaki ilişkinin araştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2013**.
107. **Yetim AA.** Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, **2000**, s. 5(1), 63-72.
108. **Yıldırım S.** Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu, **2011**.

109. **Yılmaz A.** Türkiye’de fransızca dil öğretimi ve çoklu zekâ kuramı: ilköğretim 4.sınıf fransızca ders kitaplarında çoklu zekâ kuramının yeri ve uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, **2010**.
110. **Yoncalık O, Gündoğdu C.** Sporda ahlaki bir sorun olarak doping, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları, Elazığ, **2007**, s. 129.
111. **Yücel AS, Atalay A, Gürkan A.** Sporda şiddet ve saldırganlığı etkileyen unsurlar. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri Ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, **2015**, s. 2(2):68-90.
112. **Zeteroğlu EŞ.** Altı yaşındaki çocukların anne baba tutumları ile çoklu zekâ alanları ve grup içi etkinlik düzeyleri arasındaki ilişki, Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa, **2014**.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

1. Yaşı?.....
2. Cinsiyeti?.....
3. Eğitim Durumu?.....
4. Gelir Düzeyi?.....
5. Spor Branşı?.....
6. Spor Yaşı?.....
7. Hobi Alanı?.....

EK-2. Bilişsel Davranışçı Fiziksel Aktivite Ölçeği

İfadeler	Lütfen her bir ifade için ne kadar iyi bir şekilde tanımladığınızı 1 ile 5 arasında puanlayınız.				
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Fiziksel olarak aktif olmak bana çok enerji verir.	1	2	3	4	5
2. Egzersiz yaptıktan sonra fiziksel olarak iyi hissedirim.	1	2	3	4	5
3. Yaşamımdaki etkinlikleri (aktiviteleri) egzersiz alışkanlığıma göre programlarım.	1	2	3	4	5
4. Bir rutini oluşturabilmek için egzersizi, haftanın belirli zamanlarında yapacağım şekilde planlarım.	1	2	3	4	5
5. Fiziksel olarak aktif kalabilmek için kendime hedefler koyarım.	1	2	3	4	5
6. Egzersiz yapacağıma dair kendime söz veririm ve bu sözlere bağlı kalırım.	1	2	3	4	5
7. Düzenli olarak egzersiz yapma konusunda fazlasıyla tembelim.	1	2	3	4	5
8. Yeteri kadar egzersiz yaptığımdan emin olmak için alternatif egzersiz programı yaparım.	1	2	3	4	5
9. Fiziksel olarak aktif olmak bana güçlü bir başarıma hissi verir.	1	2	3	4	5
10. Gün boyu yapacak çok fazla işim olduğundan, egzersiz yapmak için hiç zaman bulamam.	1	2	3	4	5
11. Motivasyon eksikliğim fiziksel olarak aktif olmamı engelliyor.	1	2	3	4	5
12. Egzersiz yaparken, sık sık başka bir şey yapmam gerekiyormuş gibi hissedirim.	1	2	3	4	5
13. Fiziksel olarak aktif olmak ruh halimi iyileştirir.	1	2	3	4	5
14. Fiziksel olarak aktif olmanın stresten kurtulmak için etkili bir yol olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
15. Bir şeye üzgün olduğumda ya da bunalmış olduğumda düzenli olarak egzersiz yapmam.	1	2	3	4	5

EK-3. Çoklu Zeka Envanteri

DOĞACI ZEKA		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Doğa ile baş başa olmayı severim.					
2	Bazı insanların çevre ve doğal yaşam hakkındaki duyarsızlıkları beni üzer.					
3	Kuş beslemek, akvaryum sahibi olmak gibi, beni doğaya bağlayan en az bir hobim vardır.					
4	Canlılar âlemi ile ilgili kitap okumayı, belgesel seyretmeyi çok severim.					
5	Bahçe işleriyle ve toprakla uğraşmayı severim.					
ORTALAMA						
KİŞİSEL/İÇSEL ZEKA		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Hayat hakkında önemli sorular üzerinde kafa yorarım.					
2	Kendime sakladığım bazı hobilerim vardır.					
3	Kendimi özgür düşünen biri olarak görürüm.					
4	Yaşamımdaki önemli olayları ve iç dünyamla ilgili şeyleri günlüğüme/dosyama kaydedirim.					
5	Hafta sonunu kalabalık içinde geçirmektense bir yayla evinde tek başıma geçirmeyi tercih ederim.					
ORTALAMA						
GÖRSEL/UZAMSAL ZEKA		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Gözlerimi kapadığımda sıklıkla açık ve net hayal kurarım.					
2	Fotoğraf çekmeyi ve fotoğraflara bakmayı severim.					
3	Yap-boz gibi görsel bulmaca oyunlarını severim.					
4	Resim yapmayı ve sekil çizmeyi severim.					
5	İçinde bolca resim ve sekil olan okuma araçlarını tercih ederim.					
ORTALAMA						
KİŞİLER ARASI/SOSYAL ZEKÂ		(1)Hiç Katılmıyorum	(2)Katılmıyorum	(3) Kısmen Katılıyorum	(4) Katılıyorum	(5) Tamamen Katılıyorum
1	Çevremdeki insanların, danışmak için başvurduğu biriyim.					
2	Bir sorunum olduğunda tek başıma çözmeye çalışmak yerine; yardımına başvurabileceğim birini ararım.					
3	Kendi başıma eğlenmekten çok, bir grup arkadaşla eğlenmeyi tercih ederim.					
4	Kendimi bir lider olarak görürüm. (insanlar bir lider olduğumu söyler)					
5	Derslerimle veya ilgi duyduğum konularla ilgili konuşmalara katılmayı severim.					
ORTALAMA						

	MANTIKSAL/MATEMATİKSEL ZEKÂ	(1)Hiç Katılmıyoru m	(2)Katılmıyo rum	(3) Kısım en Katılıyorrum	(4) Katılıyorrum	(5) Tamamen Katılıyorrum
1	Zihnimde kolayca hesap yapabilirim.					
2	Matematik ve Fen dersleri okulda en çok sevdiğim dersler arasındadır.					
3	Deneyler yapıp sonuçlarını merak ederim.					
4	Soyut ve kavramsal şeyler üzerine düşünmeyi severim.					
5	Nesnelerin ölçülmesi ve sınıflandırılması ya da bir şekilde rakamlarla açıklanması onları daha kolay anlamamı sağlar.					
	ORTALAMA					
	BEDENSEL/KİNETİKSEL	(1)Hiç Katılmıyoru m	(2)Katılmıyo rum	(3) Kısım en Katılıyorrum	(4) Katılıyorrum	(5) Tamamen Katılıyorrum
1	Düzenli olarak yaptığım en az bir spor ya da fiziksel uğraş vardır.					
2	Yürüyüş, koşu, futbol, basketbol vb. sporları, diğer etkinliklere tercih ederim.					
3	Ağaç isleri, maket yapma, dikiş ve el becerileri gerektiren isleri severim.					
4	Konuşurken sıklıkla el kol hareketi yapar veya diğer çeşitli beden dillerini kullanırım.					
5	Bedensel hareketleri iyi yaptığımı düşünürüm.					
	ORTALAMA					
	SÖZEL/DİLSEL	(1)Hiç Katılmıyoru m	(2)Katılmıyo rum	(3) Kısım en Katılıyorrum	(4) Katılıyorrum	(5) Tamamen Katılıyorrum
1	Kitap almayı ve kitaplara sahip olmayı çok severim.					
2	Televizyon izlemek veya film seyretmekten çok radyo veya bir ses kasetini dinlediğimde daha iyi öğrenirim.					
3	Benim için Türkçe ve Sosyal Bilgiler dersleri; Matematik ve Fen derslerinden daha kolaydır.					
4	Arabada seyahat ederken, yollardaki manzara ve seklilerden daha çok, gördüğüm yazılar dikkatimi çeker.					
5	Hali hazırda gurur duyduğum, çevremdeki insanlar arasında fark edilmemi sağlayan yazılı bir eserim (şiir, kompozisyon, kitap vb.) vardır.					
	ORTALAMA					
	MÜZİKSEL/RİTMİK ZEKÂ	(1)Hiç Katılmıyoru m	(2)Katılmıyo rum	(3) Kısım en Katılıyorrum	(4) Katılıyorrum	(5) Tamamen Katılıyorrum
1	Bir şarkının yanlış söylendiğini fark ederim.					
2	Bir müzik aleti çalışıyorum veya çalmayı çok isterim.					
3	Sokakta yürürken bazen kendimi bir melodi mırıldanırken bulurum.					
4	Davul veya def gibi vurmalı çalgılara kolayca tempo tutarım.					
5	İş yaparken, ders çalışırken veya yeni bir şey öğrenirken sık sık kendi kendime tempo tutar veya bir melodi mırıldanırım.					
	ORTALAMA					

EK-4. Cinsiyet değişkeni normal dağılım testi sonuçları

Tests of Normality							
CİNSİYET		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
SONUCBEKLENTİSİ	Kadın	,260	87	,000	,670	87	,000
	Erkek	,198	327	,000	,795	327	,000
ÖZDÜZENLEME	Kadın	,154	87	,000	,916	87	,000
	Erkek	,135	327	,000	,912	327	,000
KİŞİSELENGELLER	Kadın	,110	87	,011	,968	87	,029
	Erkek	,071	327	,000	,961	327	,000
DOĞACIZEKA	Kadın	,178	87	,000	,931	87	,000
	Erkek	,114	327	,000	,937	327	,000
KİŞİSELİÇSELZEKA	Kadın	,105	87	,020	,969	87	,032
	Erkek	,076	327	,000	,971	327	,000
GÖRSELZEKA	Kadın	,088	87	,094	,966	87	,020
	Erkek	,072	327	,000	,972	327	,000
KİŞİLEARASISOSYALZEKA	Kadın	,134	87	,001	,950	87	,002
	Erkek	,078	327	,000	,974	327	,000
MANTIKSALMATEMATİKS ELZEKA	Kadın	,070	87	,200*	,973	87	,063
	Erkek	,089	327	,000	,972	327	,000
BEDENSELZEKA	Kadın	,163	87	,000	,915	87	,000
	Erkek	,115	327	,000	,944	327	,000
SÖZELDİLSELZEKA	Kadın	,092	87	,066	,984	87	,373
	Erkek	,075	327	,000	,969	327	,000
MÜZİKSELZEKA	Kadın	,112	87	,009	,937	87	,000
	Erkek	,106	327	,000	,934	327	,000

*. This is a lower bound of the true significance.
a. Lilliefors Significance Correction

EK-5. Eğitim durumu değişkeni normal dağılım testi sonuçları

Tests of Normality							
EĞİTİM		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
SONUCBEKLENTİSİ	LİSE VE ALTI	,199	240	,000	,787	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,223	174	,000	,762	174	,000
ÖZDÜZENLEME	LİSE VE ALTI	,137	240	,000	,911	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,131	174	,000	,925	174	,000
KİŞİSELENGELLER	LİSE VE ALTI	,078	240	,001	,959	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,066	174	,059	,970	174	,001
DOĞACIZEKA	LİSE VE ALTI	,120	240	,000	,940	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,136	174	,000	,934	174	,000
KİŞİSELİÇSELZEKA	LİSE VE ALTI	,072	240	,005	,971	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,093	174	,001	,975	174	,003
GÖRSELZEKA	LİSE VE ALTI	,064	240	,017	,975	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,097	174	,000	,965	174	,000
KİŞİLEARASISOSYALZEKA	LİSE VE ALTI	,084	240	,000	,972	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,111	174	,000	,963	174	,000
MANTIKSALMATEMATİKS ELZEKA	LİSE VE ALTI	,103	240	,000	,965	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,091	174	,001	,974	174	,002
BEDENSELZEKA	LİSE VE ALTI	,122	240	,000	,941	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,115	174	,000	,937	174	,000
SÖZELDİLSELZEKA	LİSE VE ALTI	,080	240	,001	,961	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,068	174	,046	,985	174	,055
MÜZİKSELZEKA	LİSE VE ALTI	,105	240	,000	,934	240	,000
	ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	,106	174	,000	,944	174	,000

a. Lilliefors Significance Correction

EK-6. Gelir düzeyi değişkeni normal dağılım testi sonuçları

Tests of Normality							
GELİR		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
SONUCBEKLENTİSİ	DÜŞÜK	,206	80	,000	,789	80	,000
	ORTA	,212	308	,000	,766	308	,000
	YÜKSEK	,226	26	,001	,764	26	,000
ÖZDÜZENLEME	DÜŞÜK	,155	80	,000	,904	80	,000
	ORTA	,133	308	,000	,912	308	,000
	YÜKSEK	,181	26	,028	,919	26	,043
KİŞİSELENELLER	DÜŞÜK	,082	80	,200 [*]	,958	80	,010
	ORTA	,075	308	,000	,965	308	,000
	YÜKSEK	,118	26	,200 [*]	,947	26	,198
DOĞACIZEKA	DÜŞÜK	,129	80	,002	,946	80	,002
	ORTA	,129	308	,000	,934	308	,000
	YÜKSEK	,159	26	,089	,934	26	,097
KİŞİSELİÇSELZEKA	DÜŞÜK	,099	80	,049	,975	80	,123
	ORTA	,084	308	,000	,971	308	,000
	YÜKSEK	,122	26	,200 [*]	,953	26	,275
GÖRSELZEKA	DÜŞÜK	,105	80	,029	,958	80	,010
	ORTA	,076	308	,000	,971	308	,000
	YÜKSEK	,144	26	,176	,965	26	,510

KİŞİLEARASISOSYALZEKA	DÜŞÜK	,097	80	,058	,968	80	,043
	ORTA	,087	308	,000	,968	308	,000
	YÜKSEK	,127	26	,200 [*]	,945	26	,178
MANTIKSALMATEMATİKSELZEKA	DÜŞÜK	,088	80	,191	,967	80	,039
	ORTA	,084	308	,000	,970	308	,000
	YÜKSEK	,129	26	,200 [*]	,956	26	,323
BEDENSELZEKA	DÜŞÜK	,138	80	,001	,946	80	,002
	ORTA	,118	308	,000	,933	308	,000
	YÜKSEK	,133	26	,200 [*]	,964	26	,486
SÖZELDİLSELZEKA	DÜŞÜK	,091	80	,095	,967	80	,038
	ORTA	,070	308	,001	,974	308	,000
	YÜKSEK	,083	26	,200 [*]	,974	26	,736
MÜZİKSELZEKA	DÜŞÜK	,131	80	,002	,933	80	,000
	ORTA	,106	308	,000	,934	308	,000
	YÜKSEK	,121	26	,200 [*]	,961	26	,408

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

EK-7. Branş değişkeni normal dağılım testi sonuçları

Tests of Normality							
BRANŞ		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
SONUCBEKLENTİSİ	FUTBOL	,214	298	,000	,768	298	,000
	FUTSAL	,195	61	,000	,826	61	,000
	BASKETBOL	,173	33	,013	,827	33	,000
	VOLEYBOL	,229	22	,004	,881	22	,013
ÖZDÜZENLEME	FUTBOL	,132	298	,000	,911	298	,000
	FUTSAL	,133	61	,009	,941	61	,006
	BASKETBOL	,198	33	,002	,834	33	,000
	VOLEYBOL	,187	22	,043	,944	22	,235
KİŞİSELENGELLER	FUTBOL	,070	298	,001	,960	298	,000
	FUTSAL	,099	61	,200 [*]	,960	61	,042
	BASKETBOL	,104	33	,200 [*]	,976	33	,651
	VOLEYBOL	,201	22	,021	,933	22	,142
DOĞACIZEKA	FUTBOL	,131	298	,000	,937	298	,000
	FUTSAL	,108	61	,073	,947	61	,010
	BASKETBOL	,154	33	,046	,857	33	,000
	VOLEYBOL	,105	22	,200 [*]	,946	22	,268
KİŞİSELİÇSELZEKA	FUTBOL	,084	298	,000	,970	298	,000
	FUTSAL	,107	61	,081	,948	61	,011
	BASKETBOL	,174	33	,013	,905	33	,007
	VOLEYBOL	,138	22	,200 [*]	,973	22	,785
GÖRSELZEKA	FUTBOL	,078	298	,000	,970	298	,000
	FUTSAL	,093	61	,200 [*]	,969	61	,124
	BASKETBOL	,122	33	,200 [*]	,951	33	,138
	VOLEYBOL	,109	22	,200 [*]	,956	22	,413

KİŞİLEARASISOSYALZEKA	FUTBOL	,082	298	,000	,969	298	,000
	FUTSAL	,104	61	,164	,956	61	,027
	BASKETBOL	,161	33	,029	,964	33	,344
	VOLEYBOL	,121	22	,200 [*]	,962	22	,522
MANTIKSALMATEMATİKSELZEKA	FUTBOL	,079	298	,000	,969	298	,000
	FUTSAL	,083	61	,200 [*]	,978	61	,330
	BASKETBOL	,160	33	,031	,905	33	,007
	VOLEYBOL	,099	22	,200 [*]	,962	22	,526
BEDENSELZEKA	FUTBOL	,121	298	,000	,936	298	,000
	FUTSAL	,146	61	,003	,938	61	,004
	BASKETBOL	,140	33	,099	,950	33	,134
	VOLEYBOL	,142	22	,200 [*]	,968	22	,661
SÖZELDİLSELZEKA	FUTBOL	,072	298	,001	,968	298	,000
	FUTSAL	,095	61	,200 [*]	,986	61	,694
	BASKETBOL	,137	33	,118	,949	33	,122
	VOLEYBOL	,105	22	,200 [*]	,961	22	,505
MÜZİKSELZEKA	FUTBOL	,110	298	,000	,930	298	,000
	FUTSAL	,128	61	,014	,946	61	,009
	BASKETBOL	,191	33	,004	,901	33	,006
	VOLEYBOL	,155	22	,181	,957	22	,427

*. This is a lower bound of the true significance.

a. Lilliefors Significance Correction

EK-8. Branş değişkeni normal dağılım testi sonuçları

Tests of Normality							
HOBİ		Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
SONUCBEKLENTİSİ	SPORTİF HOBİ	,217	374	,000	,760	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,176	40	,003	,871	40	,000
ÖZDÜZENLEME	SPORTİF HOBİ	,139	374	,000	,902	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,089	40	,200 [*]	,972	40	,408
KİŞİSELENGELLER	SPORTİF HOBİ	,076	374	,000	,961	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,135	40	,065	,961	40	,187
DOĞACIZEKA	SPORTİF HOBİ	,129	374	,000	,939	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,148	40	,027	,920	40	,008
KİŞİSELİÇSELZEKA	SPORTİF HOBİ	,086	374	,000	,973	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,102	40	,200 [*]	,974	40	,486
GÖRSELZEKA	SPORTİF HOBİ	,077	374	,000	,971	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,127	40	,106	,965	40	,245
KİŞİLEARASISOSYALZEKA	SPORTİF HOBİ	,081	374	,000	,970	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,173	40	,004	,968	40	,307
MANTIKSALMATEMATİKSELZEKA	SPORTİF HOBİ	,082	374	,000	,970	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,095	40	,200 [*]	,982	40	,751
BEDENSELZEKA	SPORTİF HOBİ	,116	374	,000	,936	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,132	40	,075	,941	40	,038
SÖZELDİLSELZEKA	SPORTİF HOBİ	,065	374	,001	,974	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,111	40	,200 [*]	,969	40	,346
MÜZİKSELZEKA	SPORTİF HOBİ	,102	374	,000	,938	374	,000
	SOSYAL HOBİ	,176	40	,003	,920	40	,008

*. This is a lower bound of the true significance.
a. Lilliefors Significance Correction

EK-9. Branş değişkeni Mann Whitney U testi sonuçları

Test Statistics ^a											
	SONUCBEKL ENTİSİ	ÖZDÜZENLE ME	KİŞİSELENG ELLER	DOĞACIZEKA	KİŞİSELİÇSE LZEKA	GÖRSELZEK A	KİŞİLEARASI SOSYALZEKA	MANTIKSALM ATEMATİKSE LZEKA	BEDENSELZ EKA	SÖZELDİLSE LZEKA	MÜZİKSELZE KA
Mann-Whitney U	993,000	897,000	954,500	731,000	752,000	721,000	850,000	630,000	815,000	1000,500	952,000
Wilcoxon W	1554,000	2788,000	1515,500	2622,000	2643,000	2612,000	2741,000	2521,000	2706,000	1561,500	2843,000
Z	-,109	-,872	-,413	-,219	-,2024	-,2268	-,1246	-,2994	-,1524	-,048	-,434
Asymp. Sig. (2-tailed)	,914	,383	,680	,029	,043	,023	,213	,003	,128	,962	,665

a. Grouping Variable: BRANŞ

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve Orta öğrenimini 2002-2009 yılları arasında Hatay Aktepe İlk-Orta Okulunda tamamladı. Daha sonra 2009-2013 yılları arasında Hatay Kırıkhan Anadolu Ticaret Meslek Lisesinden mezun oldu. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Rekreasyon Bölümünü kazandı. 2016-2017 yılında Rekreasyon Bölümünden mezun oldu. 2017-2018 eğitim öğretim yılında Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Ayrıca 2015-2016 yılı futbol sezonunda başladığı futbol hakemliğine 2020-2021 yılı futbol sezonunda Bölgesel Yardımcı Hakem olarak devam etmektedir.